

LITURGĪKA

GREKO-KATHOLĪCSESZKOHO OBRĀDA

DLYA NARODNŌCH SKOL.

SZOCSĪNĪV
EVGENIJ ORTUTAY
kapellan pŕi katedralnom chrami,
professzor ruszkoho jazōka vo gĭmnazii ungvārszkoj.

UNGVĀR
KNĪHOPECSATNYA AKCIONERNOHO OBSCSESZTVA „UNIO“
1917.

Liturgika.

1. §.

Boha, kotroj jeszty najszoversennyijsoje szuscsesztvo duchovnoje, — cselovik najszoversennyijsōm szposzobom dolzsen pocsitatī.

Szije pocsitanije ot čiloho cselovika prīchodīt Bohu; ī ponezse cselovik szosztōjīt īz dusi ta īz tyila — zato cselovik *duseju* ī *tyilom* dolzsen pocsitatī Boha. To jeszty: csto csuvsztvuje cselovik vo szerdci ī vo dusi, to ī tyilom, vnyisnōmī znakamī proukazse.

Nauka, kotra predsztavlyaje szposzob szīch vnyisnōch znakov, bohoszluzenij, zovesza: *liturgikoju*.

Nasa liturgika razgyilena bude na pjaty csasztej ī tak szlovo bude:

1. O misztach ī vescsech poszvjascsennōch.
2. O cstodennōch bohoszluzenijach.
3. O szvjatoj liturgiī.
4. O szvjatōch Tajnach ī oszvjascsenijach.
5. Na poszlyid o poszvjascsennom vremeni t. j.: o prazdnīkach.

HLAVA I.

O MISZTACH POSZVJASCENNŌCH.

2. §.

O cerkvī voobscse.

Vzse ī pogane malī oszoblivi miszta, hde onī szvoīm boham klanyalisza. Szije poszvjascsennoje miszto, kotroje tokmo na bohoszluzsenije, na proslavljenje Boha usztrojeno, zovesza: *cerkov*; a jeszli menysoje: *kaplica*. Cerkov zovesza ī chramom Bozsiim, bo oszobenno na bozsu szlavu ī bohoszluzsenije usztrojeno, najpacse zse proto, bo tam vo najszvjatijsoj Evcharishtiī pod vidom chlyiba ī vīna pritomnōj jeszty szam Īszusz Chrīstosz.

Pervi chrīstiane po vozneszeniju Szpaszītelya vo prīvatnōch domach szchodīlisza na molitvu. Za csaszov honenij cserez 300 hodo vo podzemnōch pescserach koncīli bohoszluzsenija. No kolī 313-ho hoda velikij Konsztantīn cīsar dav chrīstianam szvobodu, ne tokmo chrīstiane, no ī szam Konsztantīn dav prekrasnyi cerkvī budovatī.

3. §.

Csasztī cerkvī.

Cerkov rozgyilyajesza na trī csasztī; ī to: 1. *oltar*, 2. *korably* ī 3. *prītvor* abo predchramije.

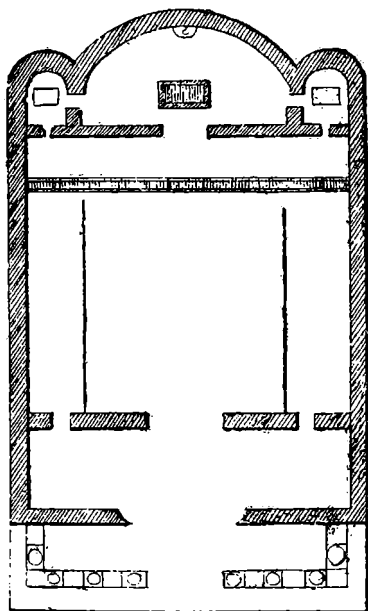
Oltar³ cserez ikonosztaz rozgyilen na dvi csasztī: na vnutrennōj ī vnyisnōj oltar³. Vnutrenna csaszty zovesza oszoblivo oltarem, vnyisna zse *ambonom*, na kotrom csitajesza: Jevanhe-
lije, aposztol ī jekteniī (jeszlī szuty diakonō; na povszednevnoj vecsernī vszehda ī jerej tam csitaje jekteniī).

Mezsi ambonom ī oltarem je īkonosztaz, na kotrom szuty trī dverī. Sze-
rednyi dverī zovutsza *carszkīmī*, bo nīmī vo szvjatōch darach szam car szlavō perechodīt, proto zovutsza ī szvjatōmī ī cserez nīch perechodītī kromi szvjascennōch līc nīkomu ne dozvoleno.

Kromi carszkīch szuty jescse diakonszki ī szīvernī abo palamarszki dverī.

2. *Korably* jeszty miszto dlya virnōch na bohoszluzseniī prītomnōch, kotri molītvu szvoju sz bohoszluzseniem szovokuplyajut.

3. *Prītvor* davnōmī vremenamī bōlo toto

Csasztī cerkvī.

miszto, vo kotrom ohlasennyi, jescse ne krescsennyi i kajuscsisza sztojalī. Teper' szije miszto u nasz upotreblyajesza takozsde dlya ohlasennōch, bo vo nem krescsajemōje otrocsa otrīcajesza; jeszty takozsde i dlya kajuscsichsza, bo na tom misztyi sztojal zsenō pered vōvodkamī.

4. §.

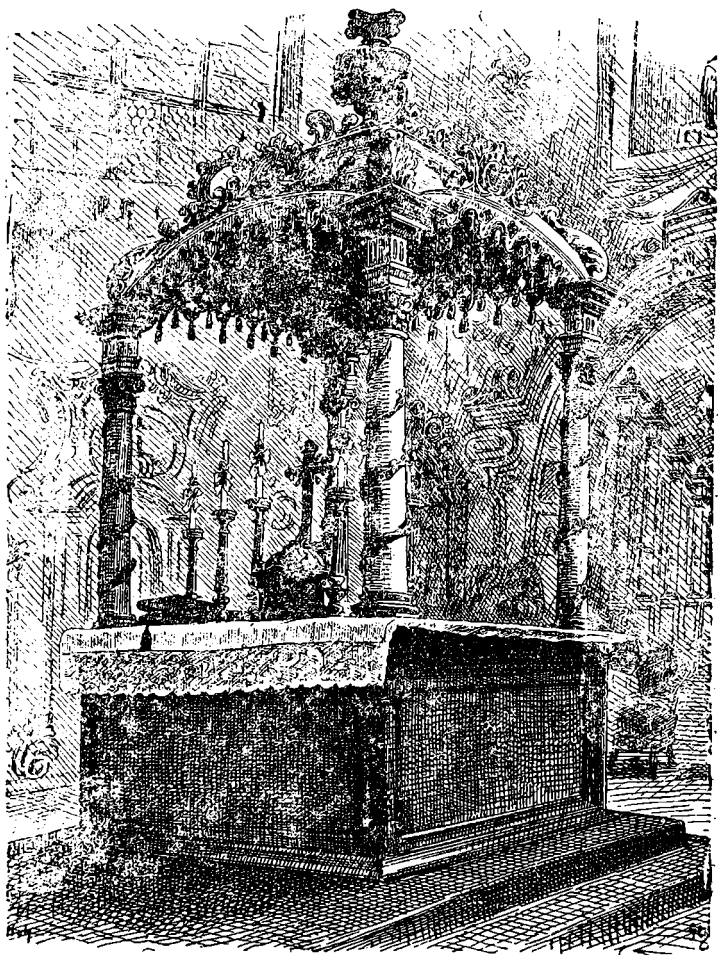
Szvjatyi ricsī.

Pod szvjatōmī ricsamī rozumijutsza vszi totō predmetō, kotri pri bohoszluzsenuju upotreblyajutsza, abo potrebnji szuty proto, cstobō duch religijnōj vo virnōch ubolysavsza.

Najvazsnyijsij jeszty: *szv. presztol*. Szej jeszty vo oltari polozsennōj, nazōvajesza i zsertvennikom Bozsiim, na kotrom prinoszitsza najszvjatyijsa zsertva, to jeszty szvjatyijsoje Tyilo i szvjatyijsa Krov Iszusza Chrszta.

Szv. presztol dolzsen bōti csetverouholnōj i po vozmozsnoztī kamennōj. Prikrōvajesza trema pokrovčami: pervōj (ot holoho presztola) jeszty lnyanōj i zovesza *kataszarkoju*; zname-nuje plascsenicu, kotroju bōv obvitōj Chrsztosz vo hrobi. Druhij jeszty dvōhubōj i szvitlōj, zovesza: *īndītia*. Mezsī dvohubōm pokrōvalom dolzsen bōti *antīmīnsz* t. j. platok lynyanōj ot jepīszkopa poszvjascsennōj. Vo nem szuty polozsenō moscsi szvjatōch. Īzobrazsajesza na

nem polozsenije Ī. Chrīshta do hroba; napi-
szano i ĩmja jepīszkopa, kotrōj antīmīnsz oszvja-

Presztol ungvarszkoho jepīszkopszkoho chrama.

tiv a takozsde ĩmja cerkvī, dlya kotroj i dlya
kotroho presztolu jeszty prīznacsenōj. Antīmīnsz

upotrebyajesza na pamjaty toho, csto persi chrisztane vszehda nad hrobom mucsenikov liturgizali. Proto — jeszli jeszty antiminsz — szo dozvolenijem jepiskopa na vszakom misztyi mozsno liturgizati, bez neho zse a ni na presztolyi.

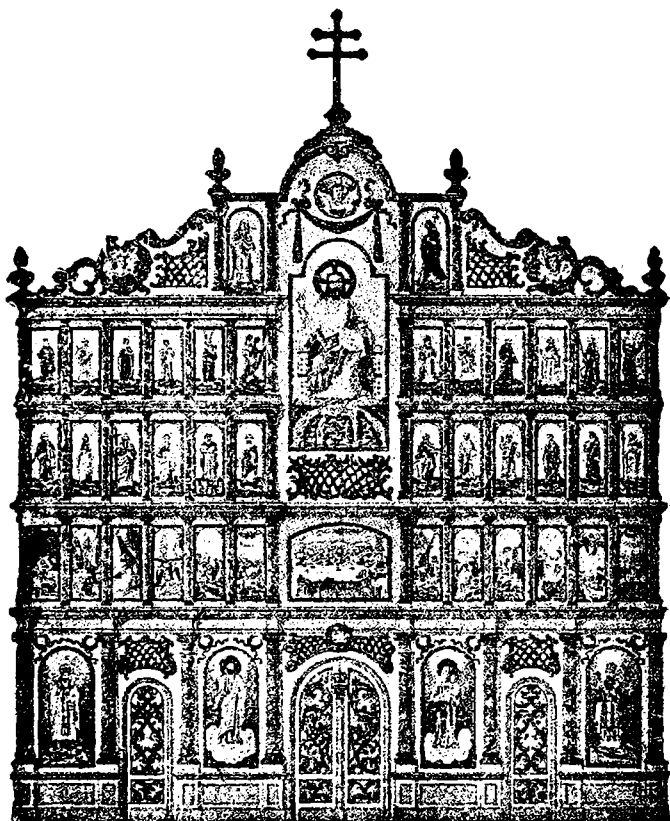
Na presztolyi verch inditii jeszty *iliton*, maloj, biloj, polotnyanoj platok oznacsajuscij szudar, kotrom bola obvjazanna holova Chriosztova vo hrobi.

Na presztolyi jeszty jevanhelije, kreszt i darochranitelynica ili kivot, vo kotrom oszvjascsennoje Tyilo i Krov Szpaszitelya szochranjajutsza, cstobo tak szpaszajaj nasz Boh — bezpresztanno zshivoj tam pritomnoj bov nam.

Kromi presztola vo oltari maje jescse bosti: *hornoje szidaliscse* t. j. sztolci dlya szvjascsennikov, *zsertovnik*, hde szvjascsennik ko bohoszluzseniju potrebnij daro prihotovlyaje, to jeszty hde koncsit proskomidiju.

Oltar ot korablya rozlucsajesza *Ikonosztazom*, na kotrom izobrazajutsza obrazo szvjatoch i to tak, csto na diakonszkich i palamarszkich dverach izobrazajutsza anhelo, na carszkich zse jevanhelisztu; na oboch sztoronach carszkich dverej szuty veliki obrazo, imenno na pravom boči ot vchoda obraz Szpaszitelya, jak szudii, dale takozsde na szem boči obraz chramovoho

szvjatoho. Na lyivoj sztoronyi ot vchoda jeszty obraz Precsīsztój Gyivō Mariī, trīmajuscsej na rukach mladenca Szpaszītelya, a dale obraz szv. Nikolaja.

Īkonosztasz.

Vo persom řadu nad carszkīmī ī pobocs-nōmī dverēmī izobrazsajutsza bolysi prazdnikī ī to tak, csto na pravom boči ot vchoda prazd-

nīkī *Hoszpodszkī*, a na lyivom *Bohorodīcsnyi*, na szerédīnyi zse *tajna vecsera*. Vo druhom řadu szuty obrazō 12 aposztolov, 6 na jednom a 6 na druhom boči. Vo tretyom řadu verch

Kazatelnīca.

szīch obrazov szuty obrazō 12 sztarozavitrnōch prorokov, 6 na jednom, a 6 na druhom boči.

Na szeredīnyi szīch obrazov īzobrazsajesza Szpaszītely jak szudia szīgyascsiř vo odezsdach

archijerejszkich. Nad čilōm ikonosztazom voz-
noszītsza szv. kreszt, pod kotrōm sztojīt Pr.
Gyiva Maria i szv. Joaņ, vozlyublennōj ucseņik
Chrīshta Szpaszītelya.

Prī publicsnōch bohoszluzszenijach upotreb-
lyajutsza jescse: *kazatelynīča*, iž kotroj propo-
vidajesza szlovo Bōzsije, *szpovidalynīča*, hde
virņikī szpovidajutsza, na szamom peregyi zse
korablya sztojīt *analogīj*, t. j. sztolik, na kotrom
lezsīt obraz, zvōcsajno chramovoho szvjatoho,
i kreszt dlya čilovanya.

Zvonō vozzōvajut virņikov na bohoszluzsze-
nije, rano, vecserom i u poludne napomīnajut
nasz na molitvu, pomersōch zse provagyat vo
cōntar'.

Prī mnohich cerkvach jeszty prībudovanna
jescse i szakresztia dlya szoderzsanija szv.
odezsd i szoszudov cerkovnōch. (Novi cerkvī
bez szakresztiī budovatī ne pozvoljajesza.)

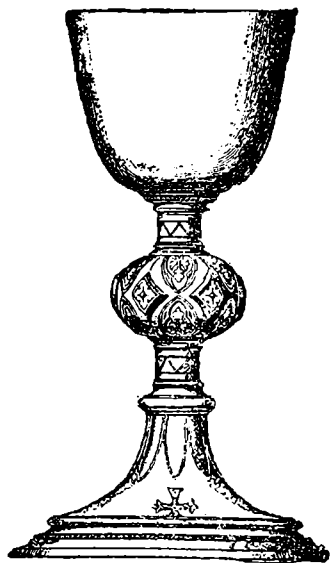
5. §.

O szoszudach cerkovnōch.

Cerkovnōmī szoszudamī zovutsza totō, kotri
prī bohoszluzszenijach upotreblyajutsza, szuty
poszvjascsennō i nīkomu ne vozmozsno ičh na
īnuju čily upotreblyatī.

Najvazsnyijsi szoszudō cerkovnyi szuty:

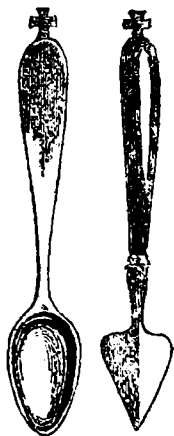
1. *Csasa*, vo kotroj preszuscsestvlyajesza vino vo krov Ī. Chrīszta. Dlya toho vōszokoho prīznacsenija virniki vszehda sztarajutsza kupitī csasī iz dorohīch materij jak iz zolota, abo iz pozolocsennoho szriba.

Csasa.

**Dīszkosz i
zvizda.**

Lozsiča. Kopie.

2. *Dīszkosz* jeszty zolotōj abo pozolocsenōj tanyirik dlya prīnyatija szv. chlyiba.

3. Nad dīszkoszom voznoszītsza *zvizda*.

4. *Lozsiča* upotreblyajesza dlya prīcsascsenija virnōch.

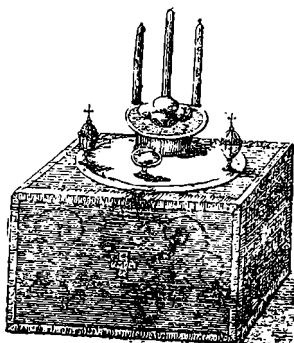
5. *Kopiom* vōrizsesza Ahnec i csasztīči iz prōszforō.

6. Vo *daronoszīci* derzsatsza szv. csasziči dlya prīscascsenija chvorōch ī dlya līturgii prezdeosvjascennōch darov.

Ko csasi potrebnōj je *lention*, csim treba vōtertī csasu; dlya pokrōvanija csasī ī dīszkosza zse potrebnī szuty trī pokrovči: jednōm pokrōvajesza csasa, druhīm dīszkosz, a tretyīm (aerion) najbolysīm csasa ī dīszkosz.

**Dar-
noszīča.**

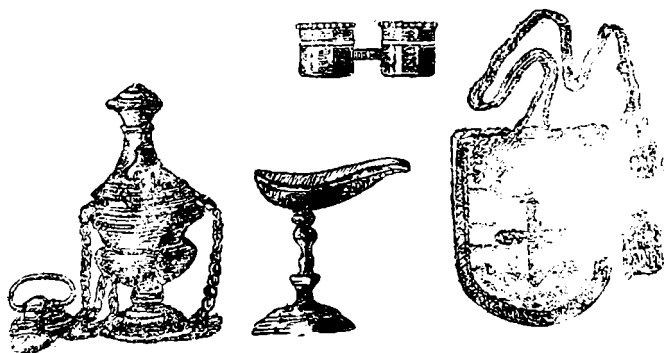

Lītijnij sztol.

Kromi predcsīszlennōch szoszudov szuty jescse szoszudō lītijnyī na psenīču, vīno ī jelej, kotrī na lītiī blahoszlovlyajutsza. Szuty dalyije szoszudō īd *krescseniju* potrebnī, vo jednom derzsītsza mīro, vo druhom zse jelej oħlasennōch.

Jeszty jescse *kadīlnīča*, *lodka*, *kropīlo*, szo szoszudom na vodu posvjascennu ī

malyi szoszudcī na vīno ī vodu prī szluzsbī
bozsoj.

Kadilniča, lodka, szoszud na mīro ī jelej ī taska
dlya daronoszīcī.

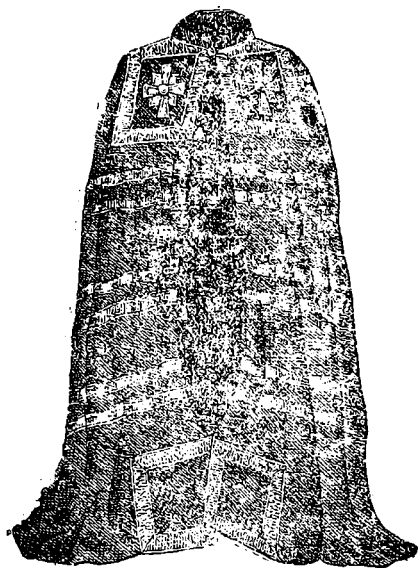
6. §.

O odezsdach cerkovnōch.

Odezsdō, kotri blahoszlovennyī szuty ī upo-
treblyajutsza prī publicsnōch bohoszluzsenijach,
zovutsza *odezsdamī cerkovnōmī*.

Szuty odezsdō archijerejszki, szvjascseni-
cseszki ī diakonszki.

Odezsdō *archijerejszki* szuty: *Mantia*, *Hīpo-
gonation* (*nabedrennik*). Prī bohoszluzsenīju
maje dalyije jepīszkop: *rukavīskī*, na nohach
kresztom ukrasennyī *szandalō*, — *perszteny* ī
na hrugyoch *kreszt*, a kromi szīch upotreblyaj-
jutsza: *dvoszvicsnīk* (dīkirion) ī *trīszvicsnīk*
(trīkirion.)

Mantia.

Epitrachily.

Omofoer i paterissa (palica jepiszkopa).

Odezdō szvjascennīceszki szuty: 1. *Naplecsnīk*, 2. *szťīchar*, 3. *pojasz*, 4. *epītrachīly* oznacsajuscij vlaszty szvjascennīceszku; (bez

Szťīchar.

epītrachīlya zsadnu szluzsbu szvjascennīceszku otpravlyatī ne mozsno), 5. *narukaviči* i 6. *felon*.

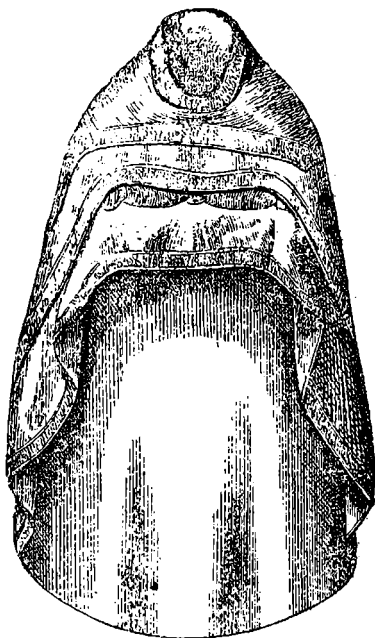
Diakonō miszto felona i epītrachīlya majut *dalmatīku* i *orarion*.

Odezsdō cerkovnyi szuty: *bilyi*, *cserlenyī* ī *csornyī*; upotreblyajutsza jescse zelenyī ī *violetnyī*.

Bilyī odezsdō upotreblyajutsza na hoszpodszi ī bohorodīcsnyi prazdnikī, cserlenyī vo

Dalmatika ī orarion.

Felon.

dnī posztnyi, zelenyī na szosesztviye szv. Ducha, a csornyī na szluzsbō za uszopsīch, prī pohrebach ī vo veliku pjatnīcu.

7. §.

O vescsech cerkovnōch.

Vescsi cerkovnyi szuty totō predmetō, kotrī na ukrasenije chrama upotreblyajutsza.

Na ukrasenije chrama upotreblyajutsza: *kreszt, obrazō* i *paviszō* cerkovnyi.

Kreszt, jak orudije otkuplenija roda cseloviceszkoho, vzse ot najdavnyijsich csaszov jeszty mezdu chrīstianamī vo najboly som pocsitaniju. Szv. Matī cerkov vsze kresztom ukrasaje: ikonosztaz, oltar, sztyinō, odezsdō i szoszudō cerkovnyi. Tam blesztīt kreszt na turnyach, vo kladbīscsach (cōntarach) pri putech i povszudu. Na oltari, hde nyit kreszta, szv. liturgiju koncsiti ne dozvoleno.

Szv. *obrazō* ukrasajut oltar, ikonosztaz i sztyinō. Ponezse na nīch Szpaszitely, Pr. Gyiva Maria, aposztolō, mucsenikī i druhi szv. izobrazajutsza: obrazō ne tokmo na ukrasenije cerkvī szluzsat, no i na ucsenije virnōch.

Szpaszitely najbolyseraz jak szudia izobrazajesza. Vo lyivoj ruči derzsīt knihu otvorennu, hde szeszī szlova szuty napīszanō: „Prijdite blahoszlovennyi Otca mojeho, naszlyidujte uhotovannoje vam carsztvije nebesznoje“. Pravoju rukoju napomīnaje lyudej, kolo holovō zse szeszī trī grecseszki bukvō szuty napīszanō: O. Ω. N.—**Г. И. И.** abo **І. Г. Х. Г.**

Pr. Gyiva Maria najbolyseraz jak Bohoro-
dīca izobrazsajesza. Na rukach derzsīt mla-

Īszusz Chrīstosz jak szudia.

denca Szpaszitelya; na pravoj zse sztoronyi
szuty napīszanō szlova; MP. Θ8. (Mater Bozsa),
a na lyīvoj: ΙΣ. ΧΣ. (Īszusz Chrīstosz.)

Szvjatyi najbolýseraz sz tōm orudijem īz obrazsajutsza, kotrōm īznoszīlī mucsenīcseszku szmerty, abo kotroje vo tyisznom szojužī jeszty szo zsīvotom īch. Tak n. pr. szv. Petr sz klyu-

Pr. Gy. Maria.

csamī, szv. Pavel sz szableju, szv. Varvara sz csasoju īzobrazsajutsza.

Kraszotu bohoszluzszenij ubolysajut jescse : *szvitlo ī ftūmjan.*

Szvītlo upotreblyajesza prī bohoszluzszeniju na oltarī, pered ikonosztazom ī vo korablyī. Na

oltari, hde ne hořat chotyaj dvi szvicskī, ne szvobodno līturgizati. Szvicskī dolzsnyī bōtī *voszkovi*. Pered carszkīmī dvermī vo cseszty szv. Evcharisziī horīt tak zvannoje: *vicsnoje szvitlo*. Vo nem horīt pravdīva olīva iz dereva olīvnoho, no sz dozvolenijem presztola rīmszkoho mozsno ī elektrīcseszkoje szvitlo upotrebyati.

Upotreblenije ftūmjana prī bohoszluzseniach jeszty szīmbolom nasoj molītvō, kotra jak blahovonnōj pach voznosītsja pered presztol Boha vszevōsnyoho.

8 §.

O knīhach cerkovnōch.

Totō knīhī, vo kotrōch szoderzsatsja molītvō, pinija ī cstenija publicsnōch bohoszluzsenij — zovutsja cerkovnōmī. Szuty szlyidujusci: *Csaszoszlov* (Horologion), proto tak zovesja, bo vo nem szoderzsatsja otpravō, kotri jezsednevno vo opregyilennom csaszi treba koncsiti. *Pszalterion* jezsednevno csitajemi pszalmō szoderzsit.

Vo velikom posztyi vo negyilyach ī dnech szedmīcsnōch *Triodion* (Trīpiznec), ot negyilyi cvītnoj do negyilyi vszich szvjatōch *Pentekostarion* (Pjatydeszatnīca), ot negyilyi vszich szvjatōch do velikoho poszta *Oktoich* (oszmohlasznīk) upotrebyajutsja.

Bohoszluzsenia na prazdnīkī hoszpodszkī, bohorodīcsnyi ī szvjatōch vo *Mīnei* (mīszacsnyi knīhī) nachogyatsza. *Szīnaxar* szoderzsīt opiszanije zsītya szvjatōch. *Cvitoszlov* (Anthologion-Trifologion) jeszty szokrascenna Mīnea. *Pisznoszlov* (Irmologion) szoderzsīt rozlīcsnyi pinia cerkovnyi po notach.

Prī līturgiī upotreblyajesza *Līturgikon*, vo kotrom nachogyatsza līturgia szv. Joanna Zlatoustoho, Vaszīlia Velīkoho ī līturgia Prezdeoszvjascsennōch darov.

Jevanhelie szoderzsīt szv. Jevanhelia Matheja, Marka, Lukī ī Joanna. Vo *Aposztoiyi* nachogyatsza gyijania aposztolszki, szobornyi poszlanija szv. Aposztolov Jakova, Petra, Joanna ī 14 poszlania szv. Aposztola Pavla.

Obrādō szedm Taīn, oszvjascsenij ī blahoszlovenij szoderzsīt *Trebnīk* (Euchologion). *Tīpīk* jeszty rukovodsztvo, jak majut obrādō, bohoszluzsenija otpravlyatīsza.

Szeszi knīhī prezde po grecceszki bōlī szpīszanō vo persōch 8 sztolitijach. Vo IX-om sztolitijī dozvolenijem papō rīmszkoho Joanna VIII-ho cserez szlavnōch ucsītelej szlovenszkīch Kīrilla ī Methodīa bōlī perevedenō na sztaroszlavjanszkij jazōk.

9. §.

O cerkovnōch molītvach ī piniach.

1. Pri publicšnom bohoszluzseniī upotreblyajutsza molītvō tak zvanŋy — *ekteniī*. Ektenia jeszty řad szovokuplennōch prosenij abo molenij.

Szuty rozlicšnyj ekteniī: *Ektenia mīrna* abo velika, kotra īz 11 prosenij szoszoit. („Mīrom Hoszpodu pomolīmsza“). *Ektenia mala* („Pakī ī pakī mīrom Hoszpodu pomolīmsza“). *Szuhuba ektenia* („Pomīluj nasz Bozse“). *Proszītelyna* („Īszpolnīm molītvō nasa“). *Ektenia lītijna* („Szpaszī Bozse“). *Ektenia na polunoscsnīci* (Jescse molīmsza o jezse szochranītīsza“). *Ektenia o uszopsīch, ektenia ohlasennōch* („pomolītesza ohlasennyi“). *Ektenia o proszviscsennōch* vo velīkom posztyī na līturgii Prezsdeoszvjascsennōch. Szuty ekteniī na rozlicšnyj potrebō, za vszakoje prosenije, o neduzsnōch ī t. d.

Po szkoncsaniī szīch prosenij chodatajsztvo proszīme ot Pr. Gy. Marii ī ot szvjatōch, a na poszlyid, prīdajesza jak bō pecsaty molebnōch prosenij, kolī jerej velehlaszīt *vozhlasz*, na csto chor otpoviduje: *Aminy*. Szije szłovo jeszty jevrejszkoje ī tolyko znacsīt: naj bude, tak jeszty.

2. Mezsdū piniami cerkovnōmī najbolyseraz

upotrebyajutsza i najpacse szuty znajemnyĭ:
1. 2. Antĭfon, Tropar, 3. Prokĭmen, 4. Sztĭchĭra,
5. Polŭjeleos, 6. Kanon, 7. Doxologia.

Antifon jeszty povtorenie jednoj bozseshstvennoj mōszlĭ po sztĭchach pszalma. Vo *troparĭ* vōrazsajesza szuscseshstvennoszty dnya, prazdnika abo opĭszujesza dobrogyĭtelyamĭ polna zsĭzny szvjatoho. Szo troparom v szojuzi jeszty *kondak*. *Sztĭchĭrō* po dogmaticseszkomu znacsenĭju strofō, pered kotrōmĭ szpivajesza korotkij sztĭch. *Prokĭmen* jeszty dvohubōj sztĭch, kotrōj vzatōj jeszty po bolysej csasztĭ ĭz pszal-mov i predlahajesza cstenĭju szv. Pĭszanĭja. *Polŭjeleos* jeszty pinĭje tak zvannoje proto, ĭbo vo nem csasztō povtorĭajesza szlovo: *jeleos* (mĭloszty). *Kanon* szosztojĭt ĭz 9 pĭsnej. *Doxologia* jeszty szlavoszlovĭje i to: maloje „Szlava Otcu i Szōnu i szv. Duchu“ i velĭkoje „Szlava vo vōsnĭch Bohu...“.

10. §.

O oszobach cerkovnōch.

Lĭca, kotri oszoblĭvo na szluzsbu Bozsuszuty prĭznacsenō, zovutsza cerkovnōmĭ oszobamĭ.

Onĭ propovidajut szlovo Bozsĭje, otpravlyajut bohoszluzsenĭa i napravlyajut virnōch „po

sztopam zapōvidej Chrīstovōch“. No szija vlaszty ne jeszty jednaka u jedīnokazsdoj oszobō. Jedna bolyse, druha menyse vlasztī maje, tokmo jedīn papa rīmszkij maje polnotu vszako-
 koj vlasztī. Szii rozlīcsnyi sztepenī nachogyas-
 csiszā mezsdu roznōmī oszobamī, zovutszā jed-
 nōm szłovom : *hierarchia*.

Hierarchia jeszty dvojaka. Jedna proīszchodīt ot prīnyatia Tajnō szvjascsensztva, druha zse pro-
 iszcbodīt ot toho, jaku ī kolyko vlasztī polucsīt da-
 kotra oszoba ot nasztojateļa. Vo hierarchiī
 szvjascsensztva szuty : *dvernīkī* (osztiariī), *cstecō*,
exorcīstō, *akolītō* (szviscsenoszci), *poddiakonō*,
diakonō, *preszbīterō* (szvjascsensnīkī) ī *jepīsz-*
kopō. Rozlīcsnyi sztepenī vlasztī upravlenija
 cerkvī majut : *papa*, *patriarchī*, *mītropolītō*,
jepīszkopō, namisztnīkī ī szvjascsensnīkī (du-
 chovnīkī).

Papa rīmszkij maje vlaszty nad vszīmī
 virnīkamī cerkvī chrīstianszko-katholīcseszkoj
 tak zapadnoj, jak vosztocsnoj. Pomahajut jemu
kardīnalō (70). *Jepīszkopō* majut vlaszty nad
 virnīkamī dakotroj eparchiī; jeho pomocsnīkī
 szuty : *kanonīkī*.

Ko oszobam cerkovnōm csīszlīme jescse ī
monachov obaho pola, kotri po szovitam jevan-
 helszkīm zsīvut, t. e. v dobrovolynom chudob-
 sztvī, v vszehdasnej csīsztotyī ī v szoversennom

poslusensztvi, na csto obitom (obiscsanijem) ob-
jazalisza. Nasī monachī szuty cslenamī csīna
szv. Vaszīlia Velikoho, jepīszkopa Kesszariī
Kappadokijszkoj, kotrōj pervōj zakonō īm uszta-
novīv.

HLAVA II.

CSTODENNYI BOHOSZLUZSENIJA.

11. §.

O bohoszluzseniach voobscse.

Jezsednevnyi bohoszluzsenija, jako csaszti
publicsnōch szvjascsennogyijsztvij vo szv. Ma-
teri cerkvī proto koncsatsza, cstobō īz jednoj
csaszti prīhotovlyati vīrnōch ko szv. liturgiī, īz
druhoj zse csaszti, cstobō čilōj deny Bohu po-
szvjatīti. Taki bohoszluzsenija szuty: *vecser-
nya, povecserije, polunoscsnīča, utrenya*, I., III.,
VI., IX. *csaszō ī obidnīča*.

Szeszi szvjascsennogyijsztvija vecsernyoju
nacsīnajutsza proto, bo cerkov deny vecserom
nacsīnaje ī koncsīt, chotyaj vō pravgyi deny vo
polnoci koncsītsza ī nacsīnajesza.

Jedīnokazsdoje szvjascsennogyijsztvije maje
nacsalo obōcsnoje, kotroje jeszty chvalenije vo
Trojči jedīnoho Boha — ī maje *otpuszt*, vo
kotrom jerej proszīt Pr. Gy. Mariju ī vszich
szvjatōch, cstobō uproszīli nam ot Boha duse-

szpaszenije; na konec zse *blahoszlovenijem* otpusztitsza narod.

Szeszi bohoszluzszenija po pripiszu szv. Materī cerkvī trī razamī otpravlyajutsza: rano, v poludne i u vecser; i to tak, csto vsze po trī bohoszluzszenija szovokupno koncsatsza. Rano otpravlyajutsza: polunoscsniča, utrenya i I. csasz; u poludne: III., VI. csaszō i obidniča abo liturgia; u vecser zse: IX. csasz, vecsernya i povecserije. No vszi szeszi bohoszluzszenia publicсно tokmo vo monasztōrach i vo katedralnōch chramach otpravlyajutsza.

12. §.

Vecsernya.

Vecsernya jeszty szvjascsernogyijsztvije, kotroje po pripiszu Cerkvī vecserom koncsitsza, cstobō Bohu blahodariti za polucsennyi darō (Szvite tichij) i cstobō Boh szpodobiv nasz „vecser szej bez hricha szochranitisza nam“.

Vecsernya mozse bōti: mala, povszednevna i velika.

Na *velikoj vecserni* po „Hoszpodi vozzvach“ szpivajutsza 8—10 sztichirō, maje obchod, csaszto i cstenia. Najbolyseraz pered negyileju i prazdnikamī koncsitsza.

Povszednevna vecsernya ne maje vchoda i tokmo 6 sztichir szpivajutsza.

Mala vecsernya takozsde bez vchoda koncsĩtsza i 4 sztĩchĩrō szpivajutsza. Najbolyseraz tohda koncsĩtsza, kolĩ na druhij deny predpĩszanna vecsernya velika szo lĩtijeju.

Szĩmbolĩcsno vecsernya oznacsaje szotvorenije szvita; pinije „Hoszpodĩ vozzvach“ predstavlja je iz hlubĩnō hricha ko Hoszpodu Bohu vopijuscsoho cselovika. *Vchod* oznacsaje javlenije na zemlĩ Szpaszĩtelya. Oszobō cerkovnyi, kotri szviscsamĩ hořascsmĩ idut pered szvjascennikom, predstavljajut prorokov sztaroho zavita — preduhotovljajuscich lyudej na javlenije Szpaszĩtelya. *Kadĩlnĩca* prĩhaduje nam, csto Īszusz Chrĩstosz proto prĩšov na zemlyu, cstobō szebe Otcu nebesznomu pozsertvovav za hrichĩ nasi. Potom jerej abo diakon kresztobrazno vozdvĩhaje kadĩlo szĩmĩ szlovamĩ: „Premudroszty proszti“, csĩm prĩnesze nam na pamjaty, csto Szpaszĩtely kresztnoju szvojeju szmertiju pobidĩv hrich, szmerty i diavola i otvorĩv nam dverĩ carsztva nebesznoho. Kolĩ zse vsze szije vĩdit narod, nacsne radosztno velĩcsatĩ javlysohosza Szpaszĩtelya vo pisznĩ: „Szvite tĩchij“. *Cstenia* utverzsdajut, csto Īszusz Chrĩstosz jeszty voĩsztĩnnu prorokamĩ predskazannōj i obĩscsannōj Messzia.

Csrezvōcsajnyi vecsernyi szuty, kotri vo velikom posztyi otpravljajutsza, kromi szubbot

ī negyily ī v znak pokajaniya szovokuplennō szo poklonamī.

Malyi poklonō tvořatsza bez kolyinopreklo-nenij, veliki zse tak, csto cselovik kolyina prī-klonse rukamī dotōkaje zemlyu. Szeszi poklonō szuty znakom hlubokoho pokajaniya.

13. §.

Povecserije.

Szvjascsennogyijsztvije, kotroje po prīpīszu cerkvī vo nocsī po vecsernī otpravlyajesza, cstobō virnikī za polucsennoje ot Boha dobro Jemu pogyakovalī, za hrichī pokajalīsza ī tak nocs vo pokoji perebōlī — jeszty povecserije.

Povecserije jeszty: *velikoje* ī *maloje*. Ve-likoje maje trī csasztī: 1) *Perva* ot pocsatku do pszalma 50-ho jeszty *blahodarsztvenna*; 2) *druha* ot tudu do pszalma 69-ho jeszty csaszty *po-kajanna*; 3) *tretya* ot szeho pszalma do konca jeszty csaszty *szlavoszlovītelyna*. Szije velikoje povecserije otpravlyajesza vo velikom posztyi 5-raz vo szedmīci.

Maloje povecserije podobnoje tretoj csasztī velikoho povecserija. Otpravlyajesza na veliku pjatnīcu ī szubbotu vecserom — ī na pjatde-szatnīcu po poludnyu. Szīmbolīcsno predsztav-lyaje nam prīvatnoje zsītije Szpaszitelya, kol On vo Nazaretyi v molītvach perebōvav.

14. §.

Polunoscsnīča.

Jeszty szvjascsennogyijsztvije, kotroje pervi chrisztiane vo polnocsī otpravlyalī. Vo szem bohoszluzseniī iz jednoj csasztī pomīnaje cerkov vszich vo blazsennoj pamjatī ī vo nadezsgyi voszkreszenija pomersich, iz druhoj zse csasztī proszīt ī zsīvōm vszaki dobra; molītsza, cstobō Boh vszemīlosztivōj szochranīv vszakij hrad ot hlada, trusza, potopa, ohnya...

Polunoscsnīča predsztavlyaje prīhotovlenije Szpaszītelya ko publicsnomu Jeho ucseniju.

Trojaka jeszty polunoscsnīča: negyilyna, szubbotna ī povszednevna. Publicsno tokmo vo veliku szubbotu u polnocsī otpravlyajesza.

15. §.

Utrenya.

Najkraszsoje, najradosztnyijsoje bohoszluzsenije naseho vosztocsnoho obrāda, kotroje po usztanovleniju szv. Cerkvī rano otpravlyajesza, zovesza: *utrenya*. Vo szem bohoszluzseniī ot-davajeme chvalu, blahodarenije Bohu za pri-sedsoje na szvit szvitlo. Kolī zse szvitlo vo szvojej polnotyi voīsztīnnu javītsza nam, radosztnoje pinije prīchodīt nam na uszta: „Szlava vo vōsnich Bohu“. To jeszty utrenya ucsīt

nasz, csto vo materialynom szvityi jeszty szolnce, to jeszty nasīm dusaġ Īszusz Chrīstosz, kotrōj szvitlom ī teplotuju bozsasztvennoj szvojej nauki ohrivaje ċilōj szvit.

Utrenya jeszty trojaka: *negyilyna, povszednevna ī prazdnīcsna* (polūjelejna). 1. Na negyilynoj utrenī jeszty Jevanhelije ī „Szlava vo vōsnīch Bohu“ szpivajesza. 2. Na povszednevnoj nyit Jevanhelija, a „Szlava vo vōsnīch Bohu“ tokmo csītajesza. 3. Polūjelejna podobna negyilynoj, no jescse szpivajesza polūjelej: „Chvalīte īmja Hoszpodne allīluja“. Na kazsdoj utrenī pēred 9-om īrmoszi kanona na szlova jereja: „Bohorodīcu ī mater' szvita vo pisznych vozvelīcsīm“ chorō pereminno szpivajut: „Velīcsīt dusa moja Hoszpoda“; v szej csasz ī zvonītsza.

Szīmbolīcsno utrenya szije maje znacsenije: Nacsalo predsztavlyaje nam zsīvot Szpaszītelya vo Nazaretyi. No kolī jerej īlī dīakon szpivaje: „Boh Hoszpogy ī javīsza nam“ to znacsīt, csto nacsavsza publīcsnōj, javnōj zsīvot Szpaszītelya. *Polūjelej* (mnohomīlosztīvoje) chvalīt Boha Chrīszta, csto voploscsenijem, zsīvotom, sztradaniyamī ī kresztnoju szvojeju szmertiju velīku mīloszty szotvorīv nam. Pīnija „Anhelszkij szobor“ ī t. d. prīhadujut nam Chrīstovo voszkreszenije. *Jevanhelije* predsztavlyaje Chrīstovo

ucsenije pered sztradaniem Jeho. Vo kanonyi proslavlyaje cerkov iz mertvōch voszkreszsaho Szpaszītelya. Sztichirō na „Chvalite“ zse napominaju^t, csto aposztolō sedse iz Jeruszalīma propovidali Jevanhelije i nauku Chrīstovu i cstone daremno, to oznacsaje krasznoje pinije „Szlava vo vōsnich Bohu“, bo vo szem piniī proslavlyajeme Chrīsta, jak szvitlo roda cseloviceszkoho.

Csrezvōcsajnyi utrenī szuty najpacse dvi: 1) Utrenya sz kanonom szv. Andreja Krītszkoho, vo V-oj szedmiči velikoho poszta vo szeredu vecserom i szo poklonamī. 2) Utrenya szo Akaftīsztom Pr. Gyivō Marii, takozsde vo szej szedmiči vo szubbotu rano.

16. §.

Csaszō i obidnīca.

Csetōri szuty csaszō i to: I., III., VI. i IX. Csaszamī zovutsza, bo vzse ot najdavnyijsich vikov vo opregyilennyi csaszō (hodinō) otpravlyalisza. Judei vo vetchom zavityi deny na 12 hodin rozgyilili tak, csto persa hodina jeszty po nasomu csiszleniju rano 6-a, 6-a hodina nasa 12-a, a 9-a nasa 3-a po po poludnyu, a na poszlyid 12-a nasa 6-a vecserom. Kromi sheho oni szeszi 12 csaszō scse i vjedno szovokuplyali i na csetōri bolysi csaszō rozgyilili i tak

sztalīsza ī dnesz upotreblenyī I., III., VI. ī IX. csaszō.

Szuty *povszednevnyi* ī *car'szki csaszō*. Povszednevnyi majut 3 pszalmō, tropar ī kondak sz mōlitvoju. Na *carszkīch* csaszach kromi szīch jeszty jescse prokīmen, parameja, cstenije ī Jevan-helije. Szeszi vo navecserije Rozsdesztva Chrīsztovoho ī Bohojavlenia ī vo velīkij Pjatok otpravlyajutsza; carszkīmī zovutsza, bo davno vo Konstantīnopolyi ī car' prītomnōj bōv v cerkvī, kolī koncsīlīsza.

I. csasz prihaduje nam *nacsalo sztradanj Chrīsztovōch*, kolī jimīlī Īszusza ī pered szud Pilata povelī.

III. csasz predsztavlyaje nam *oszuzsdenije Chrīszta* Szpaszītelya cserez Pilata ī jeho sztrasnyi mukī. *VI. csasz* jeho sztrasnyi sztradanija *na kresztyī*, a *IX. kresztnu szmerty* Szpaszītelya ī szchozsdenije vo ad predsztavlyaje.

Pomjanutī treba jescse ī *obidnīcu*, kotra miszto liturgiī otpravlyajesza ī szīmbolicsno ī vo kratci szv. liturgiju predsztavlyaje. Tak zovesza, bo vo poludne otpravlyajesza.

17. §.

Vszenocsnoje bgyinije.

Tak zovesza, bo davno chrīsztiane oszob-
livo pered velīkīmī prazdnīkamī čilu nocs vo

molītvach perebōvalī. Na pamjaty szeho krasznoho zvōcsaja pervōch chrīsztian szv. Matī cerkov i bohoszluzszenije opregyilīla, kotroje szovokupno szo vecserneju, litijeju i utrenneju otpravlyajesza. Īd szīm obradam na Rozsdesztvo Chrīsztovo, na Bohojavlenije i vo velikom posztyi na Blahoviscsenije prīlozsītsza i velīkoje poveserije.

Na litiī vo litijnōch ekteniach molīmesza ko Bohu, cstobō szpasz nasz i pomilovav, i pomezse znajeme, csto molītvō nasz hrīsnōch szuty szlabi i csto mō szamī ne jeszme dosztojnyi mīloszerdija Bozsoho, proto vzōvajeme na pomoscs Precsīsztu Gyivu Mariu i vszich szvjatōch, cstobō sz namī i za nasz molīlīsza. Szej obrad vo korablyi otpravlyajesza pered tetrapodom, na kotrom prīhotovlennyi szuty 5 chlyibō, pseniča, vīno i jelej dlya blahoszlovenija.

Lītia tokmo na velīki prazdnīkī szoversajesza, proto taki prazdnīkī zovutsza i litijnōmī prazdnīkamī.

Taki u nasz szuty: Rozsdesztvo Pr. Gy. Marii, Vovedenije vo chram, Blahoviscsenije, Rozsdesztvo Szpaszītelya, Sztritenije, Bohojavlenije, Preobrazsenije, Negyilya cvitonoszna, Voszkreszenije Chrīsztovo, Vozneszenije, Pjatedszatniča, Uszpenije, Pokrov Pr. Gy. Marii, Vozdvīzsenije csesztnaho i zsīvotvorjascsahto kreszta, Petra i Pavla, Nikolaj i chram cerkvī.

HLAVA III.

BOZSESZTVENNA LĪTURGIA.

18. §.

O līturgiī voobscse.

Vira naucsaie na pocsītānīe Boha ī ponezse cselovik īz dusī ī īz tyila szotvorennoj, szvoju lyubov, poddannoszy ko Bohu povīnen *duseju* ī *tyilom* proukazatī. Szīe vnyisnoje pocsītānīe Boha gyījesza cserez *zsertvu*. Szīa vnyisna zsertva oznacsāe vnutrennu, dusevnu zsertvu, cserez kotru dusa nasa otdājesza Bohu. Vīdno tazse, csto zsertva jeszy szuscsna, vazsna csaszy Bohopocsītānīa ī proto zsertva jeszy tak davna, jak vira, ī nachodīlasza vo vszi vikī ī u vszich narodov.

Vzse szōnō Adama Kaīn ī Avel prīneszli zsertvu Bohu. Takozsde zsertvovali Noj, Melchīzedek, Avraam, Īszak ī Jakov. Dalyīe szam Hoszpogy Boh usztanoviv cserez Mojszeja, csto ī jaku On pozsadāe zsertvu. Sztarozavitnyi zsertvō bōli *krovavō* t. j. szo krovoprolitijem szkotov szoversennyi ī *bezkrornyī* szosztojasci īz pozsertvovania zerna, ovocsej, chlyiba ī t. d.

Zsertvō sztarozavitnyi tokmo predobrazsali zsertvu otkupītelynu, Chrīstovu ī vozderzsovali viru ī nagyiju vo obiscsannoho Otkupītelya. Bōli tazse tokmo obrazom ī szīmvolom zsertvō

Chrīstovoj ī szamī iz szebe ī cserez szebe szilu ne malī, tokmo szmotrivse na zasluhī obiscsannoho Szpaszītelya. *Īszusz Chrīstosz zse szvoju krovnu zsertvu na Golgotyi proukazav Bohu za nasz hrisnōch; presztolom zsertvō bōv Kreszt, zsertvoju zse Jeho najszvjatijsoje Tyilo ī Krov*, kotroje On za otkuplenije hrisnoho roda cselovicsezkoho prīnesz Bohu na zsertvu.

No cstobō szija krovava zsertva Szpaszītelya bōla vo szv. Cerkvī vszehdasnya, prī tajnoj vecserī usztanoviv *bezkrovnu zsertvu*, kolī „Hosz-pogy Īszusz Chrīstosz, vo noscs vo nyuzse predajasesza, prijem Chlyib ī blahodariv, prelomiv, ī recse: *Prijmīte, jadīte, szije jeszty tyilo moje, jezse za vō lomīmoje: szije tvorīte vo moje voszpomīnanije*. Takozsde ī csasu po vecserī hlaholya: *szija jeszty Krov moja, novaho zavita*“.

Ī tak Szaszītely otdav ī vlaszty aposztolam sziju bezkrovnu zsertvu jedīnokazsdōj csasz, kolyko raz lis liturgīzujut — proukazatī Bohu, kotra vlaszty perejsla na jepīszkopō ī szvjascsen-nīkī.

Szv. liturgija tazse jeszty vszehdasnya zsertva novoho zavita, vo kotroj Ī. Chrīstosz pod vīdamī chlyiba ī vīna cserez szvjascsen-nīkov szebe bezkrovno Otcu nebesznomu vo zsertvu tak prīnosaje, jak szebe raz na Kresztyi

prinesz vo zsertvu — Krov prolīvavse. Līurgia jeszty szredotocsije čiloho cerkovnoho Bohoszluzsenija, na kotru vszi druhi szvjascsenno-gyijsztvija prihotovlyajut virnīkov, szv. Tajnō zse ī oszvjascsenija szīlu ot neji polucsajut.

Szija zsertva po vszej Cerkvī jeszty *jedna* szovzorom *szuscseosztva*, bo Īszusz Chrīstosz jednu tokmo zsertvu usztanovīv. No vnyisna forma szej zsertvō, t. j. szposzob, kotrōm szija zsertva prīnoszītsza Bohu — vzse rozlucsajesza ī tak jeszty obrād *grecceszkij* vo vosztocsnoj cerkvī upotreblyajemōj ī obrād *latīnszkij*, kotrōj vo zapadnoj cerkvī upotreblyajesza.

19. §.

Csasztī līturgij.

Vo davnōch vremenach līturgia na trī csasztī bōla rozgyilenna ī to: 1) *proszkomīdia*, 2) *līturgia ohlasennōch*, 3) ī *līturgia virnōch*.

Persi chrīstiane, kolī na bohoszluzsenije prīchodīlī, rozlīcsnyi darō prīnoszīlī, jak: chlyib, vīno, jelej, i pr., kotri cserez diakonov otdavālī nasztajatelyu cerkvī, on vōbrav jednu csaszty vīna ī chlyiba dlya szv. zsertvō, procsiī zse darō upotreblyav na uderzsanie klīra ī szluhov cerkovnōch, na szpomahanie ubohīch i na druhi pobožsnyi čilī. Totu csaszty darov, cserez virnōch prīneszennōch, kotra dlya bez-

krovnoj zsertvō bōla prīznacsenna, prīhotovlyalī szluhī cerkovnyi, szvjascsennošluzsīte'yi szo otvitnōmī molītvamī do szv. zsertvō ī nazōvalī „*prīnosenie*“, abo po grecceszkī „*proszkomīdia*“.

Na līturgiī *ohlasennōch* prīsutsztvovatī mohli jescse ī totō, kotri vo nauči chrīsztianszkoj ne bōlī čilkom ucsenyi ī ne bōlī pokrešcsennyi, tokmo ko krescseniju prīhotovlennyi.

Līturgiu *virnōch* ohlasennōm szluchati ne bōlo szvobodno, tokmo virnōm.

Dneš' szv. līturgia na 6 csasztej rozgyilenna ī to: 1) *Proszkomīdia*, 2) *Jevanhelije*, 3) *Perenosz*, 4) *Oszvjascsenije chlyiba vo Tyilo ī vīna vo Krov Hoszpoda naseho Ī. Chrīsztā*, 5) *Prīcsasztie*, 6) *Zaklyucsenije*. Poszlyidnyi 4 csasztī szosztavlyajut csaszty līturgiī virnōch.

20. §.

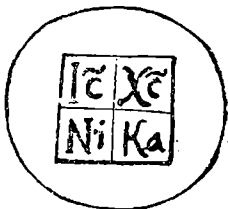
Proszkomīdia.

Kolī szvjascsennik dosztojno prīhotovīvsza ko szv. līturgiī, oblecsennōj vo vszi szvjascsenničseszki odezsdō, umōje rukī, prijde ko zsertovniku, na nem sztojat vzse prīhotovlennyi szv. szoszudō vīnom ī vodoju poīnyi ī chlyib, tak zvanōj: *proszfora*. Proszfora jeszty malōj, okruhlōj chlyib psenīcsnōj szo kvaszom pecsennōj, na szeredīnyi kotroho natīszkajesza

csetōreuholnōj kreszt szo bukvamī: **IG. XG. NI. KA.** t. j. Ī. Chrīstosz pobizsdaje.

Vīno mozse bōtī biloje īlī cservenoje, no csīsztoje ī īz vīnohrada.

Szvjascsenīk sztojascsij prī zsertovniku kazse „*Blahoszloven Boh nas*“ ī bere vo lyivu

Znak proszforō.

ruku proszforu predsztavlyajuscsu Pr. Gyivu Mariju, īz kotroj jedīnorodnōj Szōn Bozsij tyilo prīnyav, v pravoj zse ruči derzsīt kopije, jako szīmbol sztrasztej Ī. Chrīszta. Tak robīt znak (trīraz) kreszta szīmī szlovamī: *Vo voszpomīnanije H. naseho Ī. Chrīszta*“. Po szemu raznōmī szlovamī szv. Pīszanija vōrizse īz proszforō csetōreuholnu csaszty, kotra nazōvajesza: „*Ahnec Bozsij*“. Na pravom boči probode Ahnec kopijem szo szlovamī szv. Joanna Jevanhelīstō: „*Ī jedīn ot voīn kopijem rebra Jeho probode ī abie īzōjde Krov ī voda*“ ī vlīvaje vo csasu vīno ī daszkolyko kapok vodō.

Proszkomīdia velīkoje ī taīnsztvennoje zna-csenije maje. Vōrizanije Ahnca īzobrazsaje roz-sdesztvo Szpaszītelya, szam Ahnec zse tyilo Chrīsztovo. Kolī zse szvjascsenīk Ahnec polahaje na szeredīnu dīszkosza ī probode kopiem, vlīvaje vo csasu vīno ī vodu: predsztavlyaje, csto Chrīstosz proto *narodīvsza* na szvit

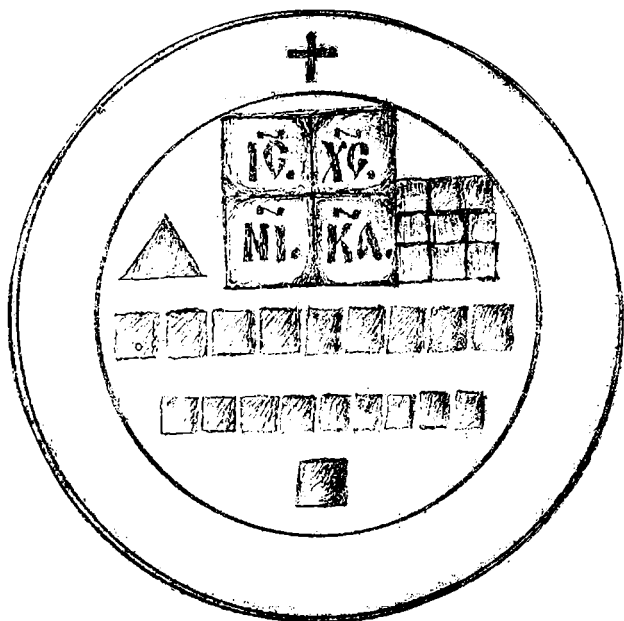
ī polozsen vo *jaszlyi*, cstobō szpasz vszich nasz.

Po szemu szvjascennīk na pravom boči Ahnca (ot nasz na lyivom) polozsīt jednu tre-uholnu csasztīcu vo cseszty ī pamjaty Pr. Gy. Marii, na lyivom zse 9 csasztīc vo trech řadach napomīnajucsī na 9 chorov nebesznōch szīl, kotri Boha nepresztanno szlavoszlovlyajut; tut kladutsza csasztīci vo cseszty i vo pamjaty razlicsnōch szvjatōch (Joanna Kresztītelya, Petra ī Pavla ī t. d.) Tuj tazse szuty csasztīci vszich, kotri szo Chrīstom vo carsztvi nebesznom szproszlavlyajutsza.

Szlyidujut tepeř csasztīci ī pomīnanie tōch, kotri ozsīdajut pomocsī ī szpaszenīja ot Boha ī szii csasztīci kladutsza pod Ahncem vo dvoch řadach, vo persom řagyī *za zsīvōch*, a vo druhom *za pomersīch (uszopsīch)*. Mezsdū dvoma řadamī klade szvjascennīk jednu csasztīcu ī za szebe, jak chodataja u Boha, tak za zsīvōch, jak ī mertvōch.

Tak predsztavlenno jeszty voploscsenije ī rozsdesztvo Ī. Chrīšta, kotrōj vo vīgyi Ahnca polozsennōj na dīszkoszi jak vo *jaszlech*, vo kotrōch bōv polozsennōj vo Vīftelejemi. Dīszkosz na zsertovniku oznacsaje jaszlyi vo vertepi Vīftelejemszkōm, hgyi Īszusz Chrīstosz rodīvsza. Po rozsdesztvi javīlasza *zvizda* volchvam na

vosztoči, na csto napomīnaje nasz szvjascennīk, kolī bere vo rukī zvīzdu ī klade na dīszkosz szīmī szlovami: „*Ī prīsedse zvīzda szta verchu īgyizse bi otrocsa*“. (Mat. 2., 9.) Po szemu po-

Dīszkosz sz Ahncem ī razpolozsennōmī csasztīdamī.

krōvaje dīszkosz ī csasu pokrovčamī, kotri prīhadujut nam *pelenō*, kotrōmī obvitōj bōv Chrištosz. Pokrōvse zse vsze bolysōm pokrovcem *vozduchom* zvanōm, kadīt darō, predsztavlyajuscse darō prīneszennyī volchvamī.

21. §.

Jevanhelije.

Po szkoncsaniī proskomīdiī szvjascsennik ticho hlaholyuscse psalom 50. ide ko presztolu. Prezside — jeszli tokmo szam bez diakonov liturgizaje, otvorit carszki dveri, prisztupaje ko szv. presztolu i szo vozhlaszom „*Blahoszlovenno carsztvo*“ nacsne liturgiu. Po szemu vozhlasaje veliku (mirnu) ekteniju, vo kotroj molitsza o raznoch osobach i vescseh, narod zse na kazdu otpoviduje: „*hoszpodī pomiluj*“. Ektenia koncsitsza szo vozhlaszom „*jako podobajet*“.

Tak szlyidujut molitvō jerejszki i antifonō szo maloju ektenijeju, potom druhij antifon i molitva; po szkoncsaniī zse druhoho antifona narod velehlaszno szpivaje prekrasznu piszny „*Jedīnorodnōj Szōne*“ vo kotroj prorocsesztva vo antifonach vōszkazannyi o voplosceniī potverzsajutsza. Szije prekrasznoje pinije prinyala cerkov ot imperatora Jusztiniana vo 6-om szto lyitii, protiv Nesztoria heretika, kotrōj nazōvav Mariju Chrīstodorodiceju, a ne Bohorodiceju, jakbō Ona ne Boha, no cselovika rodila. (Szija jeresz oproverzsenna na szobori Efezijszkom hoda 431-ho.)

Szvjascsennik pod szīm csaszom i szam sz

rözprosztertōmī rukamī tīcho kazse szej hīmn, po szkoncsanīju kotroho szlyiduje mala ekte-nija ī tīchi molītvō szvjascsenīka. Szkoncsīvse sziī molītvō szvjascsenīk (abo diakon jeszli jeszty) voźme Jevanheliye, otchodīt ot presztola ī okolo neho vōjde na ambon ī vo carszkīch dverach malo vozdvīhne Jevanheliye ī kazse: „*Premudroszty proszti*“ ī vernesza vo oltar', hde tīcho kazse molītvu Trīszvjatoho — narod zse szpivaje prezse „*prijgyite poklonīmsza*“ ī tak tropar' ī kondak dnya, negyliī, prazdnīka abo namirenīa.

Po szkoncsanīi zse molītvō Trīszvjataho szvjascsenīk szpivaje vozhlasz: „*jako szvjat jeszī Bozse nas*“, na csto narod szpivaje „*Trīszvjatoje*“ (Szvjatōj Bozse...), jerej zse otchodīt ot oltar'a ko hornomu szīdalīscsu.

Piszny „*szvjatōj Bozse*“ szpivajesza ot nacsala cerkvī; kazsesza, csto kolī vo Konsztan-tīnopolyi bōlo velīkoje zemletrāszenie, tohda jedīn bohobojnōj mladenec vītrom vozdvīhnen-nōj bōv tak vōszoko vo vozduch, csto pinije Anhelov — „*szvjatōj Bozse*“ — csuv; u malōj csasz upav na zemlyu, īszpovīv, csto csuv, ī vszī zacsalī szpivatī ī zemletrāszenie mīnu-losza. Trīszvjatoje zse ne csto īnoje jeszty, jak piszny Anhelszka: „szvjat, szvjat, szvjat...“

Vo prazdnīkī Rozsdesztva Chrīstovoho,

Bohojavlenija, vo Lazarevu Szubbotu, vo szvitlu szedmīdu ī na Szosesztvije szv. Ducha miszto Trīszvjataho szpivajesza: „*Jelīcō vo Chrīszta kresztīsztesza*“. Vo negyilyu zse kresztopoklonnu ī na prazdnīk Vozdvīzsenija csesztnoho ī zsīvo-tvorāscsoho Kreszta, do otdanija szpivajesza na szeredīnyi cerkvī: „*Kresztu tvojemu poklanyajemsza Vladōko*“.

Po szkoncsanīi Trīszvjataho szlyiduje pro-kīmen, *Aposztol*, pod kotrōm jerej tīcho hlahole molītvu: „*Vozszijaj vo szerdcach nasīch*“, ī po szkoncsaniju Aposztola kazse „*Mīr tī premudroszty vonmīm*“ na csto narod szpivaje „allīluja“ ī tak szlyiduje *Jevanhelije*, po kotrom derzsīt *propovigy*, to jeszty otvitnu nauku ko virnīkam. Po szemu szlyiduje ektenia szuhuba, ektenīi ī molītvō o ohlasennōch, ī szo ektenijeju „*Jelīcō ohlasenniī īzōjdīte*“ koncītsza līturgia ohlasennōch, t. j. ohlasenniī, jak szlavō. Bozsoj jescse ne dosztojnyi, dolzsnō bōlī vōjtī īz cerkvī.

Čily līturgii ōhlasennōch szosztojīt vō tom, cstobō virnōch na dosztojnoje ī pravednoje prazdnovanije velīkoho taīnsztva bezkrovnoj zsertvō prīhotovītī, Szīmbolicsnoje znacsenije zse jeszty hlubokoje ī krasznoje :

Proszkomīdia nam opīszala voploscsenije ī rozsdesztvo Īszusza Chrīszta, a pocsatok lī-

turgiī do pisznī „*Jedīnorodnōj Szōne*“ pīha-
duje nam molodōj vik Szpaszītelya, kolī On
szvitu neznajemōj perebōvav vo Nazaretyi, voz-
rasztajuscij vo blahodatī u Boha ī u lyudej
ī pīhotovlyajuscij sža na velīkoje gyilo otkup-

Cstenie Jevanhellia.

lenija roda cselovicesszkoho... *Malōj vchod* pred-
sztavlyaje vzse nam javlenije Szpaszītelya na
riči Jordanszkoj, cerkovnīk zse, kotrōj sz za-
palennōmī szviscsamī īde pered szvjascsen-
nīkom, predsztavlyaje szv. Joanna Kresztītelya.

Vchod szvjascennika na hornoje szĭdaliscse
 pedszavlyaje Īszusza Chrĭšta vo jeho szlavi ĩ
 szĭlyi. Cstenije Jevanhelia priĥaduje, jak Īszusz
 Chrĭstosz propovidav szlovo Bozsije ĩ pred-
 sztavlyaje nam *Chrĭšta jak ucsĭtelya*. Narod
 zse szviscsĭ hořascĭ proto derzsĭt vo rukach
 pod cstenijem Jevanhelia, cstobō proukazalĭ
 totu veliku radoszty, kotra napolnĭla szerdca
 szlōsavsĭch szlovo Bozsije ĩ nauku Chrĭstovu.

22. §.

Perenosz.

Liturgia virnōch tak nacsĭnajesza, csto
 szvjascennĭk na presztolyi raszprosztiraje szlo-
 zsennoj ĭlĭton na znak toho, csto najboljsoje
 taĭnsztvo ot Hoszpoda usztanovlennoje pered
 ocsĭma virnōch otkrōjesza. Po szemu szvja-
 scennĭk csĭtaje dvi molĭtvō za virnōch ĩ bla-
 hodarĭt Bohu, csto szpodobĭv nasz znov prĭ-
 sztupĭtĭ ko szvjatomu zsertvenniku ĩ cstobō'szme
 mohlĭ csĭsztoju szovisztiju Jeho ĭmja chvalitĭ.
 Vo druhoj zse molĭtvi jescse. szo bolsōm bla-
 hohoviniem proszĭt Boha, cstobō nam dav
 dosztajno prĭcsasztitĭsza szv. Tajnam, ĩ szpo-
 dobĭv nasz carsztva nebesznaho. Po szej mo-
 lĭtvi ĩ obernesza ko narodu ĩ blahoszlovlyaje
 ĭch sz vozhlaszom: „*Budĭ derzsava...*“.

Na szije narod szpivaje *piszny cheruvĭmszku*,

jerej zse sz raszprosztertōmī rukamī tajno molitsza, cstobō Hoszpogy szerafimov ocsisztiv dusu ī szerdce jeho ot lukavoj szovisztī ī cstobō moh dosztojno szvjascsennoogyijsztvovatī. Po szkoncsanii pisznī cheruvīmszkoy tvorīt szvjascsennik *velikij vchod*, pod kotrōm szv. darō īz zsertovnika *perenoszīt* na presztol ī kazse: „*Szvjatyijsaho vszelenszkaho Archijereja...*“ szpomīnaje aposztolszkoho korolya, jepīszkopa, blahogyitelej chrama ī proszīt ot Boha blahohoszlovenije na vesz narod; po kotromu narod szpivaje: „*Jako da carā*“, szvjascsennik zse tīcho molitsza: „*blahoobraznōj Joszīf szo dreva sznem precsīsztōje tyilo*“ ī vozduchom zakrōvaje szv. darō, lention zse klade na pravū sztoronu presztola; ī tak nacsne ekteniju: „*Īszpolnīm molītvu*“.

Piszny cheruvīmszka napomīnaje virnōch, cstobō onī teper⁸ zabōlī vszī szvoi szezemnyi zsurō ī trudō ī čilu uvahu oberнулī na velīki taīnsztva, kotri pered nīmī szoversatisza būdut. Velīkij vchod zse szīmbolīcsno oznacsaje *vchod Īszusza vo Jeruszalīm*, kolī īsov na volynu sztraszty ī szmerty, csto nam ī vīdīmo predstavlyajesza tak, csto dīszkosz ī csasa īzobrazajut hrob Szpaszītelya, kadīlnīča blahovijnu zsertvu, kotru On prīnoszīv za nasz na Golgotyi, vozduch zse totu odezsu, vo kotrōj Joszīf Arīmaftejszkij obvīv tyilo Īszuszovo.

23. §.

Prīnoseniye zsertvō.

Szīja jeszty najvazsnyijsa csaszty līturgiī. Nacsīnajesza tak, csto jerej obernesza ko narodu, blahoszlovlyaje jeho szlovamī: „*Mīr vszim*“ a potom vzōvaje virnōch, cstobō ī vnyisnōm znakom proukazalī lyubov ī kazse: „*Vozlyubīm druh druha*“ na csto narod — jakbō prodolzsav szlova szvjascennīka odpoviduje: „*Ota ī Szōna ī szv. Ducha*“. Podcsasz szeho pinija jerej čiluje vozduch nad szv. daramī, najperse nad dīszkoszom, potom nad csasoju ī nakonec presztol pered szoboju ī tīcho kazse: „*Vozlyublyu tya Hoszpodī kriposzte moja, Hoszpogy utverzsdenije moje ī prībizzīscse moje*“ na znak toho, csto persa ī najvazsnyijsa jeszty lyubov ko Boha, ī tak lyubov ko blīzsnīm.

Po čilovaniju vozhlasaje jerej abo diakon: „*Dverī, dverī premudrosztiju vonmīm*“, kotrōmī szlovamī davno diakon vzōvav dvernīkov (osztiariev), prī dverach sztojascsīch, cstobō nevirnōch ne zapuscsalī do cerkvī, kolī virnīkī īszpovidujut szvoju viru ī kolī maje szoversītīsza szv. zsertva. Cstobō virnōch na vazsnoje gyilo jescse lyipse prihotovīti ī napominatī, vozhlasaje jerej abo diakon: „*Sztanyim dobri, sztanyim szo sztrachom*“ ī cstobō dosztajnōmī ucsaszt-nīkamī sztalīsza zsertvō ī blahoszlovlyaje na-

rod szīmī szlovamī: „*Blahodaty Hoszpoda na-seho Īszusza Chrīshta... budī szo vsžimī vamī*“ — ī jeszlī szuty diakonō, carszki dveri zapīrajutsza.

Po szemu prīblīzsajesza szamoje prīnose-nīje zsertvō, na csto narod szīmī szlovamī voz-zōvajesza: „*Hori ĩmīm szerdca*“ t. j. voneszīm nasī szerdca ot vszeho zemszkoho, do nebesz-noho; vozzōvaje narod ī na blahodarenije szlo-vamī: „*Blahodarīm Hoszpoda*“, na csto narod prekrasznōm pinijem: „*Dosztojno ī pravedno jeszty*“ ī sham poznaje, csto mō dolzsnō Bohu chvalu ī blahodarenije odatī zo blahogyijanja; jerej zse pod szīm pinijem sz rozprosztertōmī rukamī tīcho molītsza Bohu ī blahodarīt, csto nasz „*ot nebōtīja vo bōtīje*“ szotvorīv ī proszīt Jeho, cstobō vgyacsno prījav ot nasz blahoda-renija nasī, chotyaj Jemu predsztogat szilō An-helszki, kotrī Jeho szlavu: „*pobidnuju pīsny pojuscse, vopijuscse, vzōvajuscse ī hlaholyus-cse*“ nepresztanno szlavoszlovlyat szpivajuscī: „*szvjat, szvjat, szvjat Hoszpogy szavaot*“.

Prī szlovach „pobidnuju pīsny“ — bere jerej zvizdu ī ĩzobrazsaje neju na dīszkosžī obraz szv. Kreszta na znak, csto prīblīzsajesza vospomīnanije kresztnoj szmertī Chrīsztovoj, ī počilovavsī zvizdu klade na pravōj bok pre-sztola, narod zse szpivaje (jerej tīcho kazse)

piszny anhelszku: „szvjat, szvjat, szvjat“ ĩ dopolnyaje szlovamĭ: „*Blahosz!oven hradōj vo ĭmja Hoszpodne oszanna vo včsnĭch*“, kotrōmĭ gyitĭ jevrejszki vitalĭ Chrĭszta prĭ vchogyĭ na volynu sztraszty ĩ szmerty vo Jeruszalĭm.

Īszusz Chrisztosz oszvjascsaje chlyib na Tajnoj Vecserĭ.

Pod szĭm csaszom jerej tvorĭt namirenĭje, po kotrōm tĭcho kazse molĭtvu: „*Szo szĭmĭ ĭ mō blazsennōmĭ szĭlamĭ*“. Po szej molĭtvi bere vo lyivu ruku dĭszkosz, ne mnoho podnĭmaje, pravoju zse rukoju blahoszlovlyaje ĭ szo szvjatoju

uvahoju ī pobožsnosztiju holoszno kazse szlova oszvjascsajuscsi: „*Prījmīte jadīte szije jeszty tyilo moje, jezse za vō lomīmoje vo osztavlenije hrichov*“, cserez kotri szlova po volī ī usztanovleniju Szpaszītelya chlyib preszuscsesztvlyajesza (pereminītsza, sztanėsza) vo tyilo Chrīsztovo; narod otpovidaje „*Aminy*“ (tak jeszty), jerej zse poklonītsza hluboko preszvjatomu Tyilu Chrīsztovomu. Potom otkrōvaje csasu, malo nachīlyaje ju ko szebi ī vōholosaje szlova oszvjascsajuscsi: „*Pījte ot neja vszi, szija jeszty krov moja, novaho zavita, jazse za vō ī za mnohī īzlīvajemaja, vo osztavlenije hrichov*“, cserez kotri szlova vīno po volī ī usztanovlenīju Szpaszītelya preszuscsesztvlyajeszavokrov Chrīsztovu. Jerej poklanyajesza preszvjatoj krovī Chrīsztovej, a narod otpovidaje „*Aminy*“. Po szemu kazse tīcho molītvu sz raszprosztertōmī rukamī ī tak bere do pravoj rukī dīszkosz, a do lyivoj csasu, voznoszīt kresztoobrazno ī kazse: „*Tvoja ot tvoich Tebi prīnoszīm o vszich ī za vsza*“ ī poklonītsza hluboko, narod zse radosztno velīcsaje pod vīdom chlyiba ī vīna prebōvajuscsoho Boha szīmī szlovamī (jerej

**Tak derzsīt szvjascsen-
nīk rukī prī vozhlaszī:
Tvoja ot tvoich.**

tícho kazse) „*Tebe pojem, Tebe blahoszlovīm*“
ī t. d.

Pod csasz pinija anhelszkoj pisznī: „*szvjat, szvjat, szvjat*“ ī po vōholoseniju szlov oszvjas-csajuscšich ī vozhlaszta „*Tvoja ot Tvoīch*“ szluha cerkovnōj malōmī zvonkamī zvonīt, a narod upadaje na kolyina ī otdaje poklonenije Chrīstu Bohu prebōvajuscsemu vo najszvja-tyijsoj Evcharīshtiī; vo turnyach udarītsza vo zvon, cstobō uznalī ī totō, kotri ne vīgyat szvjascsennogyijsztvīje, csto vo szej csasz velika Tajna otbōvajesza.

Po szemu jerej rukī vohnoszīvse molītsza, cstobō Boh nīszposzlav na nasz szvojeho szvjataho Ducha ī szpodobīv nasz sztatīsza ucsaszt-nīkamī blahodatī, kotru nam Szpaszītely szmer-tiju zaszluzsīv. Po szemu vo tíchoj molītvi pomīnaje „*praotcō, otcō*“ ī t. d. Preszvjatu Gyivu Mariu zse pomīnaje holoszno szīmī szlo-vamī: „*Īzradnyi o preszvjatyij*“ — na csto na-rod szpivaje „*Dosztójno jeszty*“ abo velīcsanije. Vozzvavsī tak szvjatōch o īch chodatajsztvi, pomīnaje jerej vszich vo nadezsgyi voszkresze-nija uszopsīch, a potom zsīvōch, mezdu kot-rōmī oszoblivo pomīnaje cerkovnōch nasztoja-telej szlovami: „*Vo pervōch pomjani Hoszpodī szvjatyijsoho Vszeīenszkoho Archiereja Papu rīmszkoho ī boholyubivoho jepīszkopa*“, na csto

narod odpoviduje „*ī vsžich ī vsža*“. Tut pomīnaje zsīvōch, o kotrōch līturgizaje ī szije pomīnanije zaklyucsaje szo vozhlaszom „*ī dazsgy nam jedīnōmī usztamī*“ ī t. d. ī proszīt Boha, cstobō darovav nam mīloszerdije Hoszpoda Boha Chrīshta ī blahoszlovlyaje narod szlovamī: *ī da budut mīlosztī*“ ī tak zaklyucsajesža najszvjatyijša csaszty ī szredotocsīje līturgii t. j. prīnosenije zsertvō ī teper' szlyiduje prīhotovlenije do szv. prīcsasztija ī szamoje Prīcsasztije.

24. §.

Prīcsasztije.

Kolī chlyib ī vīno szlovamī Szpaszītelya voisztīnnu preszuscsestvlyajesža vo pravdīvoje Tyilo ī Krov Szpaszītelya Chrīshta, prīhotovlyaje nasz cerkov ko prīcsascseniju; szija jeszty IV-a csaszty līturgii vīrnōch, kotra ī zovesža: *Prīcsasztijem*.

Szija csaszty nacsīnajesža ektenijeju proszītelynoju: „*Vsža szvjatōja pomjanuvse*“ ī okoncsajesža vozhlaszom pered molītvoju zaambonnoju: „*Jako Tō jeszī oszvjascsenije nase*“. Vo ektenii „*vsža szvjatōja*“ molīmesža o prīneszennōch ī ō oszvjascsennōch darich, ī cstobō Boh, kotrōj nasī darō prīnyav vo nebesznōj szvoj zsertvennik, — poszlav nam blahodaty szvjataho Ducha, cstobō izbaviv nasz ot szkor-

bej; po ekteni jerej kazse molitvu proszitelynu i zaklyucsaje vozhlaszom: „*Ī szpodobi nasz Vladōko*“ na csto narod szpivaje: „*Otcse nas*“. Szija molitva jeszty na duzse dobrom misztyi tut prilozsena, bo kegy dakoli, ta tuj pered pricsasztijem potrebno nam szerdca ko Bohu vozdvihnuti, a szesze lyipse ne mozseme ucsiniti, jak molitvoju, na kotru nasz szam Szōn Bozsij naucsiv. Narod szpivaje, jerej ticho kazse sziju molitvu sz raszprosztertomi rukami i koncsit vozhlaszom: „*Jako tvoje jeszty carsztvo*“. Potom blahoszlovlyaje narod i vozzovaje ich, cstobō „*holovō priklonili*“ ibo vazsnoje gyiloszlyiduje, na kotroje prezde szam jerej prihotovlyajesza, kolī rukī umovaje pod csasz vozhlasza: „*Blahodatiju i scsedrotami*“. Po korotkoj molitvi bere vo rukī najszvjatyijsoje Tyilo Chrīstovo, malo nad dīszkoszom vozdvihaje kresztoobrazno i kazse: „*Vonmīm! Szvjataja szvjatōm*“, na csto narod szpivaje: „*Jedīn szvjat, jedīn Hoszpogy*“.

Pod szīm csaszom jerej rozdroblyaje Ahnec na csotōri csasztī i klade ich na dīszkoszi kresztoobrazno tak, csto csasztīcu szo bukvami **IG**. klade na hori, **XG** na dolīnyi, **NI**. ot lyivoj rukī, a **KA** na pravom boči i csasztīcu **IG**. bere do pervōch dvoch palycej oboīch ruk, dvihaje ju nad csasoju kresztoobrazno, i ticho kazse:

„*īszpolnenije virō szv. Ducha Aminy*“ ī puscsaje ju do csasī, poklonītsza hluboko ī kazse sz roszprosztertōmī rukamī molītvu pered prīcsasz-tijem: „*Viruju Hoszpodī ī īszpoviduju*“ po szkoncsaniī kotroj bere ko szebi Tyilo, a tak krov ī osztavlennyi na dīszkoszī csasztiči puscsaje vo csasu, ī jeszli szuty prīcsascsajuscisza, klade do csasī lozsīču, obernesza ko narodu ī kazse: „*Szo sztrachom Bozsiīm ī szo viroju prīsztupīte*“, na csto narod szpivaje: „*Blahoszloven hradōj vo īmja Hoszpodne*“ ī po szemu kazse molītvu pered prīcsasztijem: „*Viruju Hoszpodī ī īszpoviduju*“ ī prīcsascsaje virnōch.

Po prīcsascseniī jerej blahoszlovlyaje narod csasoju ī kazse: „*Szpaszī Bozse lyudī tvoja*“ ī t. d. tak obernesza ko presztolu, trīraz hluboko poklonītsza kzsucsī: „*Vozneszōjsza na nebesza Bozse*“ ī sznov bere csasu vo rukī, szo szlovamī: „*Blahoszloven Boh nas*“, obernesza ko narodu ī holoszno kazse: „*Vszechda nōnyi ī prīszno ī vo vikī vikov*“, na csto narod otpoviduje: „*Aminy*“ ī nacsne szpivatī „*Da īszpolnyatsza uszta nasa*“, jerej zse otchodīt ko zsertvenniku, tut vōpje īz csasī szv. darō, ī tak ocsīsztit csasu lentīonom, kazse malu ektenīju, kotra koncsītsza sz vozhlaszom: „*Jako Tō jeszī*

oszvascsenije nase“ odchodīt ot zsertovnika ī szīm ī koncsītsza IV. csaszty līturgiī.

Poznacsītī potrebno, csto na szlova: „*Vonmīm szvjataja szvjatōm*“ — „*Szo sztrachom Bozsiīm*“ — „*Szpaszī Bozse lyudī tvoja*“ ī „*Vszechda nōnyi ī prīszno*“ — cerkovnōj szluha malōm zvonkom zvonīt, narod zse na kolyinkach umolyaje Boha, dokī jerej csasu ne perenesze na zsertovnik.

25. §.

Zaklyucsenije.

Szija csaszty nacsīnajesza ektenijeju: *Szo mīrom īzōjgyim Hoszpodu pomolīmsza*“, na csto narod otpoviszty: „*O īmenī Hoszpodnī, Hoszpodī pomīluj*“. Jerej zse vōchodīt na amvon ī nacsne holoszno csitatī molitvu zaamvonnu: „*Blahoszlovlyajaj*“ na csto narod otpoviszty „*Aminy*“ ī nacsne szpivatī Boha chvalyascse: „*Budī īmja Hoszpodne*“ ī t. d. Jerej īde vo oltar, tvorīt otpuszt ī blahoszlovīt narod szo szlovamī: „*Blahoszloveniye Hoszpodne na vasz, Toho blahodatiju ī cselovikolyubijem vszechda nōnyi ī prīszno ī vo vikī vikov*“ ī narod otpoviszty: „*Aminy*“.

Szīmbolīcsnoje znacsenije čiloj līturgii jeszty szije :

1. Ot pocsatku proskomīdii azs do konca pinija: „*Jedīnorodnōj Szōne*“ predstavljajesza nam rozsdesztvo ī molodōj vik Szpaszītelya, kolī On ot szvita neznajemōj prīhotovljajesza na velīkoje gyilo otkuplenija. 2. Malōj vchod ī szlyidujuscsa csaszty līturgii ohlasennōch predstavljae nam Chrīsztu jak *Ucsītelya*, kotrōj na riči jordanszkoj javivsza szvitu ī ot toho csasza zacsav propovidatī jevanhelszku nauku ī vozzōvav vszich, cstobō virovalī vo Boha. 3. Līturgia *virnōch* predstavljae nam Chrīsztu, jak *Pervoszvjascennīka*, kotrōj szam szebe prīnesz Bohu na zsertvu szoversennu za szpaszenije nase. Vsze, csto za nasz gyilav Szpaszītely, jak szvjascennīk, predstavljae nam līturgia virnōch: a) vo dvoch molītvach virnōch prīhotovljae nasz na prazdnovanije zsertvō, kotru Chrīstosz prīnesz za nasz. b) *Velīkij vchod* ukazuje nam Chrīsztu, kolī isov na volnuju sztraszty ī szmerty vo Jeruszalīm. c) *Čilovanijem mīra ī szīmvolom virō* („*Viruju vo jedīnaho Boha*“) vzōvaje nasz, cstobōszme zsīvoju viroju prīhotovljalisza na velīkoje taīnsztvo, kotroje szoversatisza maje. d) *Oszvjascsenije chlyiba ī vīna v tyilo ī krov* Szpaszītelya ī ich kresztoobraznoje podneszenije

(„Tvoja ot tvoich“) predstavlyaje nam szmerty Chrīshta na kresztyi. e) Szvjata Krov vo csasi pokrōta prīhaduje nam, jak rozlucsajeszā dusa Chrīshta ot tyila ī vchodit vo ad, cstobō tam Szpaszītely oszvobodiv dusī vszich pravednōch, kotri ot pocsatku szvita pomerlī.

4. Otkrōtie csasī pered „szvjataja szvjatōm“ prīhaduje otvalenije kaminya ot hroba Chrīsztovaho. 5. A szojedīnenie Tyila szo szvjatoju Kroviju, kohda szpuscsajeszā Tyilo vo casu, predstavlyaje nam Voszkreszenije Chrīsztovo. 6. Kolī zse jerej szo szvjatōmī daramī na „Szo sztrachom Bozsiūm“ obertajeszā ko narodu, predstavlyaje nam Chrīshta, kolī po voszkreszeniju javīvszā ucsenīkam. 7. Blahoszlovenije na „Szpaszī Bozse“ predstavlyaje nam vozneszenije Chrīsztovo na nebo, hde On szīdit odesznuju Otca ī carsztvuje na viki.

26. §.

Rodō līturgii.

O rodach līturgii tokmo szo vzorom vnyisnōch obrādov mozsno hovorīti, ī tak vo nasoj cerkvī vosztocsno-katholīcseszkoj szlyidujuscsi līturgii nachogyatszā: 1. *Līturgia Joanna zlato-usztaho*, 2. *Līturgia szv. Vaszīlija velikaho* ī 3. *Līturgia Prezsideoszvjascsennōch darov*.

Liturgia szv. Vaszilija velikaho tokmo 10-raz vo roči koncšitsza i to: vo navecserije Rozsdesztva Chršztovaho i Bohojavlenia, vo deny szv. Vaszilia velikaho, vo pjaty negyilyi velikaho poszta, vo velikij csetver' i szubbotu; vo navecserie Rozsdesztva i Bohojavlenia, vo velikij csetver' i szubbotu veliku szovokuplenno szo vecserneju. Szija liturgia jeszty podobna liturgiі Joanna Zlatousztaho, no molitvō i melodiі pisznej szuty v nej dolzssi.

Liturgia *Prezsdeosvjascennōch darov* tak nazōvajesza proto, bo tut nyit zsertvō, szv. darō ne oszvjascasajutsza, no lis iz perezse ot-koncsennoj liturgiі lisatsza dlya prīcsascsenia virnōch. Chršztiane davno v csasz velikoho poszta vszehda szo velikīm szokruseniem perebōvali i līsalīsza vszakoj radosztī, torzsasztva. A ponezse liturgia jeszty velikoje torzsasztvo, velika radoszty, szv. otcō ne dopuscsali vo velikom posztyi szluzsītī szv. liturgiu, kromi szubbot i negyily, jako vo dnī szotvorenija szvita i voszkreszenija Chršztovaho.

Liturgia *Prezsdeosvjascennōch darov* cso-tōrī maje csasztī i to: 1. *Vecsernya*, na kotroj ahnec perenoszītsza na zsertovnik, 2. *molitvō o ohlasennōch*, 3. *torzsasztvennoje perenosenie szv. Ahnca* iz zsertovnika na presztol, 4. *Prīcsascsenie*, kotra csaszty szo szlovamī: „*prīsztu-pīte*“ nacsīnajesza.

Szija liturgia vo nasoj eparchii otpravlyajesza v jedīnokazsdu *szeredu* i *pjatiņcu* velikoho poszta, i vo persi tri dnī sztrasnoj szedmiči, no mozsno bō i v jedīnokazsdōj deny velikoho poszta.

Szv. liturgiu mozsno koncsiti v jedīnokazsdōj deny kromi velikoj Pjatiņci, no i vo szej deny, jeszli szoversajesza prazdnik „*Blahoviscsenija*“.

HLAVA IV.

27. §.

O szvjatōch Tajnach.

Po szlovam Katichīza: „*Tajna jeszty vīdīmōj znak nevīdīmōj blahodatī Bozsoj ot Chrīszta dlya naseho oszvjascsenīja usztanovlennōj*“. Tajnō zse szuty usztanovlennyi proto, cstobō nasi dusevnyi ranō vōhojili, cstobō nase dusevnoje zdorovje vozderzsovali. Szila szv. Taīn proīszchodit iz blahodatī, kotru nam Szpaszītely na kresztyi sztradanijamī i szmertiju szvojeju zaszluzsiv. Ībo Ī. Chrīsztosz blahodaty szvoju, kotru nam kroviju szvojeju zaszluzsiv, vo szv. Tajnach zlozsiv, i jedīnokazsdōj, kotrōj ich pobozsno i szo viroju prijimaje, sztaneszā ucsasznikom blahodatī sztrasztej Chrīsztovōch.

Szpaszītely nas Īszusz Chrīsztosz szedm Taīn usztanoviv i szii szuty: 1. *Krescsenie*. 2.

Miropomazanie. 3. Evcharisztia. 4. Pokajanie. 5. Szvjascsensztvo. 6. Malzsensztvo. 7. Jeleoszvjascsenie. Krescseniem dusevno rodimesza, *miropomazanie* vzdaje ukripitelynu blahodaty, cstoboszme dusevno vozrasztali i vo viri posztojanno perebovali; dusevnu zsizny polucsime vo *Evcharisztii*, ranō dusevnyi vohojit *Pokajanie*, podkriplenie bolyascsomu podaje *Jeleoszvjascsenie* a zakonnoje nasztojatelystvo dosztajeme cserez *szvjascsensztvo*. Tajna *malzsensztva* zse usztanovlenna dlya toho, cstobō rod cseloviceseskij zakonno i po voli Bozsoj umnozsisza. Tak vszi Tajnō vszim nasim dusevnōm potrebam mohut udovletvoriti.

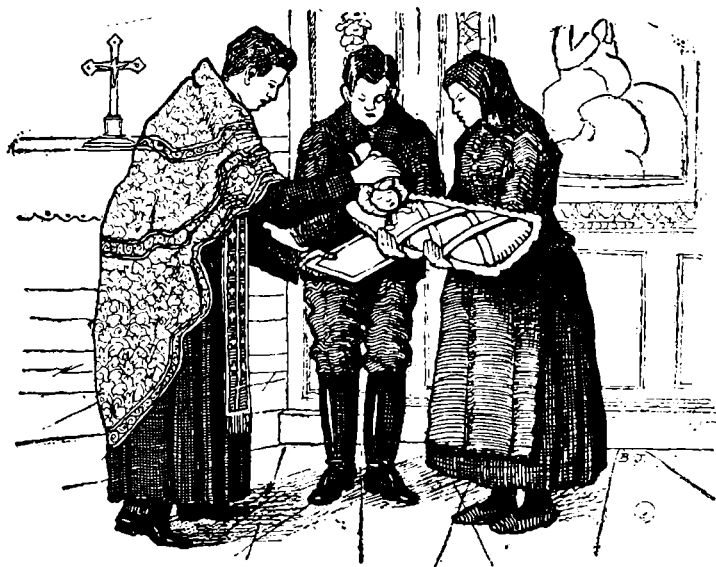
28. §.

Krescsenie.

Cserez Tajnu Krescsenia cselovik ocsiscajesza ot pervorodnoho hricha i ot vszich prezde szogyilannōch hrichov, dusevno nanovo roditsza, dosztaje oszvjascsajuscsu blahodaty, sztanesza cslenom szv. Cerkvi. Proto szija Tajna jeszty persa i najpotrebnyijsa, bez neji druhi Tajnō prijati ne mozsno.

Obrad Krescsenija nacsinajesza vo pritvori, bo krescsajemōj, kotrōj jescse vo hriszi pervorodnom prebōvaje, ne mozse sztupiti vo chram Bozsij. Tut dajesza imja dakotroho szvjatoho,

cstobō na szej zemlī bōv jemu krasznōm pī-
mirom, pered Bohom zse zasztupnīkom. Po
szemu jerej ucsīnīt nad nīm znak kreszta, po-
lozsīt mu na holovu ruku ī szo otvitnoju mo-
litvoju trīraz dune na neho ī to na *cselo*, *uszta*
ī *hrudī*.

K rescsenie.

Po szemu voszpriemnīkī (kresztnōj otec,
kresztna matī, kumō) vo īmenī krescsajemoho
obernutsza ko zapadu szolnca ī 3-raz otrīca-
jutsza diavolu, īszpovidujut viru vo Chrīszta ī
vchogyascse vo cerkov tīcho kazzut: „Virusu
vo jedīnaho Boha Otca“. Jerej po szemu po-
mazuje krescsajemoho jelejem ohlasennōch.

(Cselo, hrudī, ucha, plecsī, rukī ī nohī.) Teper' szlyiduje szamoje krescsenije tak, csto līce krescsajemoho obernesza do zemlī, jerej zse kresztoobrazno llye na holovu jeho vodu trīraz ī kazse: „*Krescsajetsza rab Bozsij (ilī raba Bozsa) (īmja) vo īmja Otca ī Szōna ī szv. Ducha — Aminy*“.

Vo szej mīnutyi ocsīscsajesza krescsajemōj cserez nevīdimu blahodaty Bozsu ot hricha pervorodnoho ī (jeszli jeszty doroszlōj) ot vszich do toho csaszu szogyilannōch hrichov, ukrasajesza blahodatiju Bozsijeju, sztaneszā cslenom Cerkvī ī naszlyidnīkom carsztva nebesznoho. Po szemu daje vo rukī krescsajemoho (ilī vosprijemnikov) szviscsu hořascsu ī bilu odezsdu na neho.

Znak kreszta oznacsaje to, csto krescsajemōj bude rab Bozsij; *polozsenije ruk* jereja na holovu krescsajemoho predstavlyaje otcevszku vlaszty Chrīszta nad krescsajemōm; *dune* na neho proto trīraz, cstobō izhnav ot neho ducha temnotō, proszvitiv jeho um, cstobō vszehda pravdu dumav, īsztīnnu īszpoviv ī vo szerdci īsztīnnu csuvsztvovav. *Jelejem ohlasennōch* na znak toho pomazujesza, csto mnoho maje terpitī za viru Chrīsztovu. Pomazujesza *cselo*, cstobō um jeho proszvitivsza dlya vosprijatija virō; *hrudī*, cstobō lyubiv Boha ī blīzsnjaho;

plecsī, cstobō szo radosztiju īznoszīv īgo Chrīstovo; *ucha*, cstobō radosztno szluchav szlovo Bozsije; *rukī* cstobō dobro gyilav; *nohī*, cstobō vszehda po sztopam zapovidej Chrīstovōch chodīv.

Prī krescsenī proto upotreblyajesza *voda*, bo jak vodoju ocsīscsajeszā tyilo, tak krescsenīem oszvobodītsā krescsajemōj ot hrichov; *trīraz* zlivajesza vodoju na znak szv. Trojcō; *kresztoobrazno*, bo krescsajemōj ot kreszta Szpaszītelya dosztane blahodaty; *bila odezsda* napomīnaje, cstobō krescsajemōj polucsennu blahodaty ī nevīnnoszty vo zsīvotyī szvojem szochranīv, *szviscsa* zse *horāscsa* napomīnaje ho, cstobō cserez čiloj szvoj zsīvot īsov za szvitlom virō ī ukrasavsza dobrogyitelyamī, cstobō tak zaszluzsīv carsztvo nebesznoje.

29. §.

Miropomazaniye.

Szija Tajna vo vosztocsno-katholīcseszkoj cerkvī po davnom zvōcsaju ī dozvolenīem Presztola Aposztolszkoho szoversajeszā naraz po krescsenīju, ī to tak: poszlyi molītvō krescsenia „*prījmī szviscsu sziju horāscsuju*“, jerej naraz kazse molītvu mīropomazaniya, vo kotroj proszīt ukripītelynu blahodaty szv. Ducha. Po szemu

zse pomocsīt perszt szvoj velīkij vo miro ī no-
vokrescennoho kresztoobrazno pomazuje na
cselyi, na ocsach, na noszi, na rotyi, na uchach,
na hrugyach, na rukach ī pod pomazanijem
kazse: „*Pecsaty dara Ducha szvjataho Aminy*“,
pivec zse kazse „*jelīcō vo Chrīshta kresztīs-
tesza*“ ī tak csītajesza Aposztol, Jevanhelie, po
szemu jescse vo jednej molītvī blahoszlovlyaje
miropomazannaho ī tvorīt otpuszt szo blaho-
szlovenijem.

Miro jeszt jelej szmisannōj szo balzamom
ī szo 33 razlīcsnōmī vonnōmī csasztyamī ī po-
szvjascennōj cserez jepīszkopa vo velīkij csetver¹.

Materia miropomazanija predstavlja nam
polnotu blahodatī Bozsoj, kotra cserez szv. Ducha
vlīvajesza na vszich (Darō szv. Ducha: pre-
mudroszty, rozum, szovit, kriposzty, znanie,
blahocsesztie, sztrach Bozsij.) Cselo ī druhi
csuvsztva proto pomazujutsza, cstobō szvoju
viru szmilo īszpoviv, ī vo borbi szo neprija-
telyamī dusevnōmī bōv ukriplennōj.

30. §.

Evcharīsztia.

Totu duchovnu zsīzny, kotru nam podaje
krescsenie ī miropomazanie, podkriplyaje, der-
zsīt vo nasz ī ozsīvlyaje szv. Tajna Evcha-

rísztia. Ne csto inoje jeszty Evcharísztia, jak szam Īszusz Chrísztosz pod vĭdom chlyiba ĩ vĭna. Proto zovesza: Tajna najbolysa, prevoszchodnyijsa, bo ne tokmo blahodaty podaje nam ĩ podkriplyaje nas dusevnŏj zsĭvot, no *szamoho Spaszĭtelya; Sztroĭtelya* vszĭch Taĭn prĭjimajeme

Prĭcsascenie.

vo nej. Īszusz Chrísztosz, jak Boh na vszĭakom misztyi prĭtomnŏj jeszty, no jak Bohocselovik tokmo vo carsztvi ĩ vo najszvĭjatyijsoj Ėvcharísztii.

Ucsasztnikamĭ Tyila ĩ Krove Hoszpoda naseho Īszusza Chrĭszta sztanemesza cserez do-

sztojnoje *prīcsascsenie*. Szije szīm szposzobom gyijeszā: po „*Szo sztrachom Bozsīm*“ jerej klade vo szv. csasu lozsīču, pokrōvaje ju lentionom, obernesza ko narodu, znamenajesza szv. Kresztom ī velehlaszno kazse molitvu: „*Viruju Hoszpodī ī īszpoviduju*“ ī t. d. ī po szkoncsaniī molitvō īzchodīt ot oltaŗa ī prīcsascsaje virnōch kazsucī: „*Csesztaho ī preszvjataho ī precīsztaho Tyila ī Krove Hoszpoda Boha ī Szpasza naseho Īszusza Chrīsztā, prīcsascsajesza rab Bozsij (īlī raba Bozsa) vo osztavlenie vszich hrichov szvoīch ī vo zsīzny vīcsnulu aminy*“, ī vo lozsīči podaje Tyilo ī Krov, potom zse utīraje rot virnīka lentionom kazsucī: „*Sze prīkosznusza usztam tvoīm ī otīmet bezzakonija tvoja ī vsza hrichī tvoja potrebīt*“, prīcsascsajuscījsza zse počilyuje kraj dīszkosza, otsztupīt malo, poklonītsza hluboko ī otchodīt.

Chvorōch tokmo pod vīdom chlyiba prīcsascsaje jerej, a kolī īde szo szvjatoju Evcharīsztijeju ko chvoromu, ī virnīkī sztrityatsza sz nīm, hluboko ī na kolyinkach majut poklonītīsza Szpaszītelyu.

Krasznōj zvōcsaj, kolī prīcsascsajuscījsza rukī pod csasz prīcsascsenia kresztoobrazno derzsīt na hrugyach, na znak toho, csto Szpaszītely īz lyubvī dav sza na kreszt raszpjatī ī dajesza nam tut na jadenie.

Gyityam, kotri pervōjraz prīcsascsajutsza, dajut vo ruki szviscsu hořascsu.

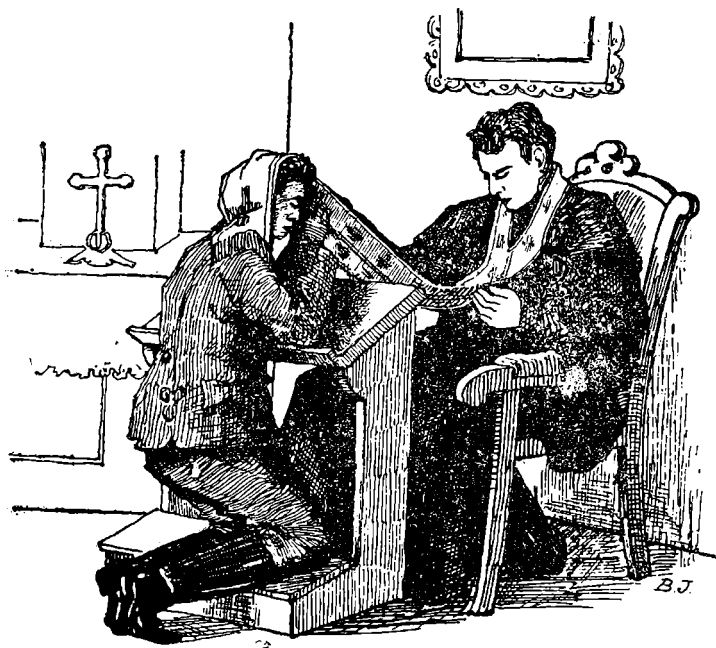
31. §.

Pokajanie.

Krescsenie oszvobodīt nasz ot pervorodnoho hricha, no ne oszvobodīt nasz ot naklonenij do hricha. Oszlablenna natura duzse lehko padaje vo hrich ī utratīt szpaszenie. No lyubov Szpaszītelya ne chce szmerty cselovika, no obō szpaszennōj bōv ī proto usztanovīv szv. tajnu *Pokajania*, vo kotroj vszi hrichi po Krescseniju szgyilannyi — jeszli cselovik o nīch kajeszza, īch īszpoviszty, ī za nīch zadoszity ucsinīti chce — cserez razrisenie szvjascennīka otpuscsajutsza.

Kto ko tajnyi Pokajania prīsztupīti chce, dolzsen pervije Bohu pomolītisza, cstobō proszvitiv mu rozum ī pamjaty jeho ko poznaniju vszich hrichov; po szemu vszi hrichi, najpacse szmertelynyi (tyazski) po řadu vo szebi īzcsīszlīt: csto, hgyi, jak, sz kīm ī szkolykoraz szohrisiv, mōszliju, szlovom abo gyilom. Jak īszpōtav szoviszty ī rachunok szoviszti ucsiniv, pozsaluje hrichi ī poobičaje, csto Boha bolyse hrichamī ne obrazīt ī hotovōj za szogyilannyi hrichi Bohu zadoszity ucsinīti.

Jak vzse takīm szposzobom prihotovivsza ko szpovidī, ide do cerkvī ī tam pered szvjascennīkom, jak namisztņīkom Bozsiim pade na kolyinka, iszpoviszy molītvu pered szpovidiju ī hrichī szokrusenno izcsīszlīt ī pozsaluje. Po

Szv. Szpovigy.

szem szvjascennīk nad kajuscīmsza tvorīt szud, dosztojnōj-lī razriseniju, daje jemu poucsītelynoje napomīnanie, daszty mu otvitnu pokutu ī szīmī szlovamī: „Az... *vlasztiju ot Boha dannoju proscsaju ī razrisaju tya ot vszich*

hričov tvoīch“ razrisaje jeho ī csīnīt nad nīm znak kreszta, blahoszlovlyaje ho ī jak dav mu čilovatī epītrachīly szīmī szlovamī: „*īdī vo mīri ī bolyse ne szohrisaj*“ otpusztit ho. Kajuscsijsza zse otchodīt ī nalozsennu pokutu īszpolnīt.

Pokuta davno bōla duzse tyaska ī velīka. Publīcsnyi hrisnīkī za dolhij csasz cserez dolhij sztrohij poszt, uprazszenie velīkīch dobrogyitelej pokutovalī. Dnesz molitvō, poszt ī dobri ucsīnkī nalozsatsza za pokutu.

32. §.

Szvjascsensztvo.

Szvjascsensztvo jeszty Tajna, vo kotroj ot Boha zvannyi muzsī cserez polozsenie ruk jepīszkopa ī cserez oszvjascsenije jepīszpoka polucsajut vlaszty szv. liturgiju za zsīvōch ī uszopsīch prīnoszitī, szlovo Bozsije propovīdatī, szv-Tajnō vōszluzsovatī, oszobenno zse ot hričov razrisatī.

Kto szvjascsennikom chocse bōtī, dolzsen bōtī ot Boha zvannōj, ī na szej tak velīkij, vazsnōj, prevoszchodnōj sztav prīhotovītīsza. Szije prīhotovlenije gyijesza vo szemīnariī ī szii junosō, kotri tam prīhotovlyajutsza, zovutsza *klerīkamī* abo *bohoszlovamī*.

Klerikī polucsajut najperse *tonzuru*, t. j. na szeredīnyi holovō kresztoobrazno vōrizse īm jepīszkop voloszā, na znak toho, csto tot junosa sztavszā klerikom. Peredaszty jemu jepīszkop sztīchar, pojasz, aposztol, szviscsu horāscsu na znak toho, csto mozse vo cerkvī szluzsītī, mozse Bozsoje szlovo, aposztol csītatī maje vlaszty pered szvjascsenīkom szviscsu horāscsu noszītī. Takij klerik zoveszā: *lektor* (cstec). Ne vo dolhij csasz (vo nasoj eparchiī pered oszvjascsenīem kolyko dnej) lektor sztu-pīt na vōszsu sztepeny szvjascsensztva ī szta-neszā *poddiakonom*. Poddiakonsztvo szo otvit-nōmī molītvmī podajeszā pod szv. szluzsboju. Tohda polucsaje lektor *orar*, jako znak vlasztī. Po szemu u szkolyko dnej poddiakon posztav-lyajeszā *diakonom*, tak, csto jepīszkop sz ot-vitnōmī molītvmī ī pod szv. līturgijeju vozlo-zsīt rukī na holovu oszvjascsennaho poddiakona ī sziī szlova kazse: „*Bozsosztvennaja blaho-daty... posztavlyajet blahohovijnaho poddiakona vo diakonsztvo*“. Diakon maje vlaszty kresztītī, Jevanhelie csītatī, szlovo Bozsije propovidatī, prīcsascsatī ī kolo oltara szvjascsenīku poma-hatī.

Kolī diakon vzse maje 24 hodō, poszvja-scsajeszā za jereja ī to tak, csto jepīszkop szo otvitnōmī molītvmī vozlozsīt na neho rukī ī

szeszi szlova kazse: „*Bozsosztvennaja blahodaty posztavlyajet blahohovijnaho diakona vo jereja*“. Takozsde podaje jemu jepiskop znaki vlaszti jeho i to: epitrachily, felon, csasu szo diszkoszom, liturgikon. Jerej (szvjascsennik, duspasztor, otec duchovnoj) maje vlaszty szv. liturgiju szluzsiti, tajno (kromi szvjascsensztva) voszluhovati, oszobõ abo cerkvi blahoszloviti i t. d.

Oszvjascsenije jepiskopa szo velikim torzsosztvom i zvõcsajno cserez 3 jepiskopõ gyijesza. Tut takozsde szo otvitnomi molitvami proszitsza na neho blahodaty Bozsa i jedin iz jepiskopov klade na neho ruki i kazse: „*Bozsosztvennaja blahodaty posztavlyaje szeho blahohovijnaho jereja vo jepiskopsztvo*“. Pona-zujutsza i ruki jepiskopa jelejem na znak polnotõ blahodatõ Bozsoj.

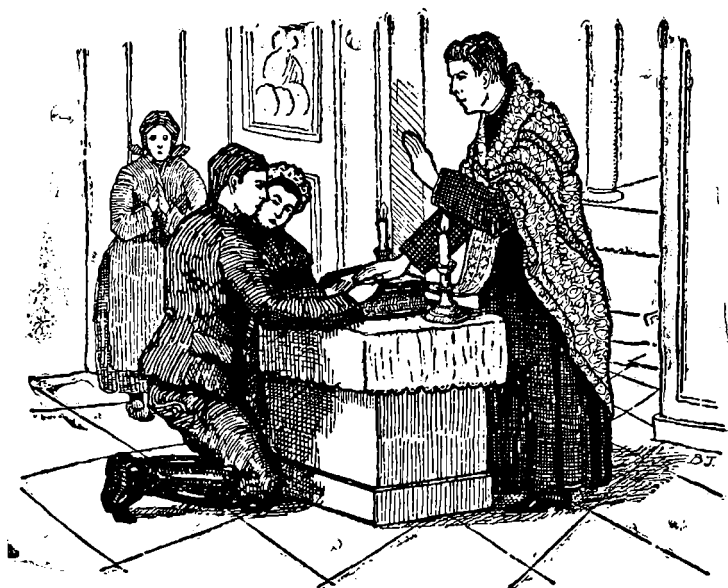
Holova jepiskopov i ciloj cerkvi jeszty *Rimskij Otec (Papa)*, kotroj vo Rimi bovaje i kotromu vszi chrisztiane dolzsnõ povinovatisza.

33. §.

Szupruzsesztvo (Malzsensztvo).

Malzsensztvo podaje muzsu i zsonyi, kotri pobirajutsza — blahodaty Bozsu, cstobõ vo szohlaszii i lyubvi azs do szmertõ ne razlucsno zsiti i gyiti szvoi bohobojno voszpitati inohli.

Zsenīchu ī nevisztyi pered malzsensztvom potrebno: 1) vo nauci chrīstianszkoj dobri vōucsītīsza, cstobō znalī ī gyitī szvoi naucsatī; 2) cserez oholoszkī doznatīsza, obō mezse nīmī zsadnoj pereponō ne bōlo do malzsensztva; 3) szv. szpovigy ī szv. prīcsasztyje pobožno īszpolnītī ī tak szo csīsztuju szovisztiju ko

Tajnyi malzsensztva prīsztupītī; 4) potrebno dalyije īz dobroho namirenija ī szamovolyno, a ne na szīlu v malzsensztvo szstupītī.

Szam *obrad* malzsensztva vo prītvari nacīnajesza tak, csto szvjascennik do malzsensztva prīsztupajuscīm daszty voproszō, kotrōmī

doznavatīsža maje, cī dobrovolyno sztupajut do malzsensztva? Po otvitu vede īch vo karably, hgyi na tetrapogyi (sztolyi) mezsdū dvoma hořascīmī szviscsamī posztavlennōj je szv. Kreszt, Jevanhelijs ī vincō. Tut jerej vozhlasaje otvitnyi molītvō, vo kotrōch proszīt blahodaty Bozsu na īch malzsensztvo, ī blahoszlovlyaje persztenyi īch. Po szemu zsenīch ī neviszta sztanut na kolyinkī, po dva persztō szvoi kladut na Jevanhelijs ī to szpodu zsona, verch jeji persztamī zse muzs, na znak toho, csto zsona pod vlasztiju muzsa bude zsītī ī rozumitelyno szkazsut prīsžahu: „*Ja (īmja) беру szobi tebe (īmja)...*“, v kotroj poobičajut, csto druh-druha do szmertī ne lisat. Po prīsžahi jerej blahoszlovlyaje īch malzsensztvo szlovamī: „*Jazse Boh szocsīta, cselovik da ne rozlucsaje vo īmja Otca ī Szōna ī szv. Ducha...*“.

Po szemu vsztanut hori ī jerej vīncsaje īch, prezde muzsa, ī tak zsenu. Po csteniju Aposztola ī Jevanhelija vincō zdojme, okropīt īch oszvjascsennoju vodoju ī obrād koncsītsža.

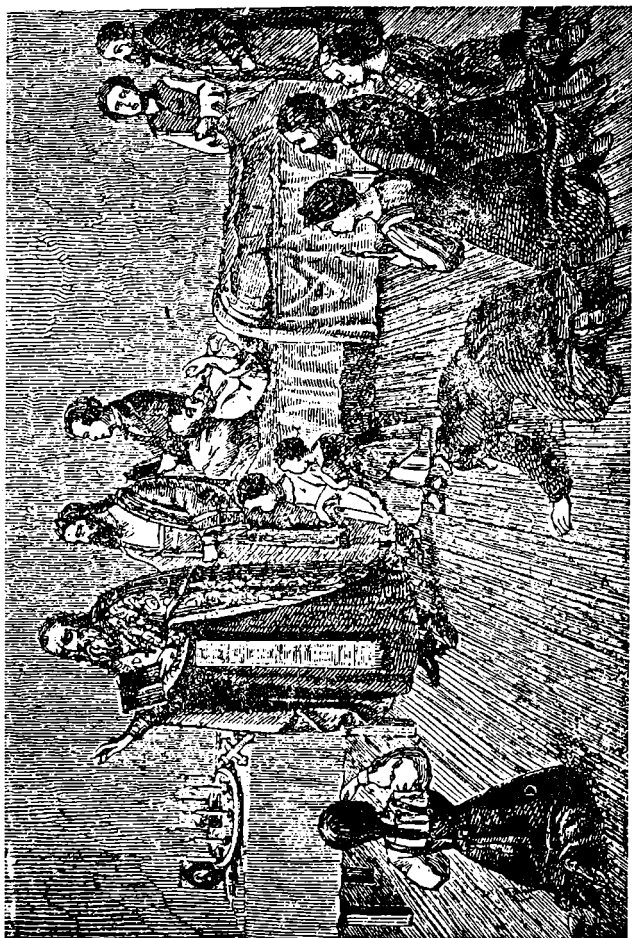
Vīncsanije pedsztavlyaje vlaszty, kotroju onī gyītī szvoī pītātī ī hodovatī budut.

34. §.

Jeleoszvjascsenie.

Jeleoszvjascsenie jeszty Tajna ot Szpaszītalya usztanovlenna, kōtra chvorōm blahodaty

ubolysaje, karō docszasnyi za hrichi zaszlu-
zsennyi otpuscsaje, dusu na szmerty potyisaje

Jeleszvjascenie.

ī ukriplyaje, ī zdravije tyila navertaje, jeszlī ono
ko dusevnomu szpaszeniju jeszty.

Tajnu Jeleoszvjascsenia tokmo tyazsko chvorōj cselovik mozse prīnyatī, no dolzsen bōtī vo uzsīvaniju rozuma; ī tak gyityam ne mozs vōszluhovatī.

Obrād Jeleoszvjascsenija jeszty szej: Kolī szvjascsenik prijde vo dom chvoroho, tam szuscsīch vītaje szīmī szlovamī: „*Mīr domu szemu*“, na csto pivec otpovidaje: „*Ī vszīm zsīvuscsīm vo nem*“. Po szemu sztavlyaje na sztolyi szv. Tajnō ī jelej, daje chvoromu čilovatī szv. Kreszt, ī jeszli chvorōj jescse ne szpovidavsza, prezde vōszluchaje jeho hrichī, rozrisaje ī prīcsascsaje ho. Po szemu tokmo nacsne obrād Jeleoszvjascsenia.

Prezde jerej molītsza, cstobō Boh vernuv chvoromu tyilesznoje zdorovje. Po szemu oszvjascsaje jelej, csītaje Aposztol ī Jevanhelie ī velīkīm palycem pravoj rukī vo vīgyi kreszta *pomazuje* chvoroho jelejem ī to: ocsī, ucha, nosz, rot, hrudī, rukī ī nohī, prīcsem proīznoszīt szlova: „*Otcse szvjatōj, vracsu nebesznōj dus ī tyilesz*“ ī t. d.“

Po pomazaniu jerej nad holovoju chvoroho derzsīt otvorennoje Jevanhelie szo otvitnoju molitvoju, osztavsij jelej szpalīt ī szo blahoszloveniem koncsīt obrād.

Materia Tajnō Jeleoszvjascsenia jeszty de-
revjanōj *jelej*, kotrōj najlyipse predstavlja-

szīlu ī gyijsztvije szv. Tajnō. Bo jak jelej uleh-
saje bolyizny tyilesznu, tak ī szija tajna oszlab-
lyaje bolyizny dusevnu. Szej jelej szam jerej
oszvjascsaje; jeszlī vo domi jeszty bolyse chvo-
rōch, tōm szamōm jelejem pomazujutsza vszi
— ī osztavsij tak szpalītsza.

II.

CERKOVNYI OSZVJASCSENIA Ī BLAHOSZLO- VENIA.

35. §.

Vo obscse.

Oszvjascsenia ī blahoszlovenia szuty szvjas-
csennogyijsztvia, kotri szv. Matī Cerkov uszta-
novīla na szvoje upotreblenie ī szpaszenie dus
nasich.

Oszvjascseniamī zovutsza, bo podobnyi
szuty szv. Tajnam, chotyaj ot nīch szuscse-
sztvenno rozlucsajutsza. Vo Tajnach polucsīme
blahodaty Bozsu, cserez oszvjascsenia zse tokmo
prīhotovlyajemesza ko szv. Tajnam. Cserez
oszvjascsenia takozsde polucsajeme laszku Bozsu,
no čilkom īnakse, jak cserez szv. Tajnō. Tajnō
bo gyijsztvujut szamī szīloju gyila szoversen-
noho, oszvjascsenia zse cserez molītvō ī za-
szluhī Cerkvī. Ī tak, kto sziī oszvjascsennyi ī
blahoszlovennyi vescsi szo viroju ī pobožno
upotrebyaje, sztanėsza ucsasztņikom tyich mo-

lĭtv, kotri szv. matĭ Cerkov na szĭch otpravach szoversĭla.

Cserez oszvjascsenia pokazuje Cerkov najbolysu szvoju materĭnszku lyubov ĭ sztaranoszty o szvoĭch gyityach. Blahoszlovenie Cerkvĭ prĭjimaje cselovika na szej szvit, blahoszlovenie Cerkvĭ provadĭt jeho vo szezemnom pute-sesztvovaniĭ, blahoszlovenie Cerkvĭ provadĭt cselovika ĭz szeho zsĭvota do vicsnoszti.

Oszvjascsenia szam Szpaszĭtely usztanovĭv, bo ĭ On szam blahoszlovĭv ĭ ne zsĭvotnyi szotvorenĭa, jak to mnohi miszta Jevanhelia ukazujut, to szamo robĭlĭ ĭ Aposztolō ĭ po ĭch prĭmiru vszehda ĭ cerkov szvjata.

Cerkov oszvjascsaje vodu, miro, csasu, dĭszkosz, jelej, zvonō ĭ vsze, csto prĭ Bohoszlu-zseniu ĭ vōszluhovaniĭ szv. Taĭn potrebuje ĭ szĭĭ oszvjascsennyi vescu na ĭnu, jak szvjatu cĭly upotreblyatĭ ne pozvolyaje.

36. §.

Oszvjascsenia vo oszobennoszti.

Oszvjascsenia szuty szvjascsennyi gyijsztvia, kotrōmĭ cselovik abo predmet (vescs) tokmo na szluzsbu Bozsu otgyilyajesza. Oszvjascsenia koncsĭtĭ ĭz bolysoj csaszti prĭnadlezsĭt ko jepĭszkopu; jerej tokmo totō oszvjascsenia mozse szoversĭtĭ, kotri jemu jepĭszkop dozvo-

lyaje, (na prīmir: fundament cerkvī, odezsdō cerkovnyi ī t. d.) no ne szvobodno jelejem pomazati, tokmo oszvjascsennoju vodoju okropiti ī blahoszloviti.

Oszvjascsenia abo *pomazaniem szv. mira* szoversajutsža: Pomazanie novoho korolya aposztolszkoho, oszvjascsenie Cerkvī, oszvjascsenie antīmenziona, oszvjascsenie csasī ī dīszkosza, oszvjascsenie mira; abo szoversajutsža *okroplenijem* vodō oszvjascsennoj, jak: oszvjascsenie fundamenta Cerkvī, odezsd cerkovnōch, cōntaŕa ī szamoje oszvjascsenie vodō.

Pomazanie novoho aposztolszkoho korolya szoveršaje prīmas-mītropolit naseho otecsesztva pod szluzsboju. Koroly īszpoviszty: „*Viruju*“, polucsīt trojnoje blahoszlovenie ī prava jeho ruka mīrom pomazujesža. Pak priogyie szablyu ī odezsdu pervoho uhorszkocho korolya szv. Sztefana ī poobiscsaje, csto hotovōj viru nasu ochoronyati protiv vsžich vorohov nasich. Po csteniu Aposztola mītropolit položsīt na holovu korolya *korunu*, kotru szv. Sztefan ot papō Rīmszkoho II-ho Sylvesztra dosztav bōv.

Prī oszvjascseniī *novoho chrama* jepīszkop prezde verch presztola mīrom ucsīnīt trī kresztō na znak toho, csto bezkrovna zsertva na presztolyi vo szlavu szv. Trojčō bude szoversa-tisža. Pak pomazuje csetōrī uhlō presztola,

cstobō proukazatī, csto szv. zsertva na polyzu vszich lyudej, na csetōrech sztranach szvita zsīvuscsīch bude szoversenna ī prīneszenna. Po szemu pomazujtsza 12 sztoronō szamoho chrama, bo tut totu nauku budut holoszītī, kotru 12 aposztolō propovidalī. Po szemu szv. moscsī polahaje na oltar, ukrasaje presztol ī nacsne līturgiju.

2. *Oszvjascsenie cōntara* szoversajesza — okroplenijem vodō oszvjascsennoj. Na cōntarī posztavlennōj je kreszt ī prosztoje derevo. Kreszt predstavljaje Szpaszītelya, derevo zse rod cseloviceszkij. Prī oszvjascseniju prezde na derevo polahaje jerej trī szviscsī hořascsi na znak toho, csto temnotu hroba pereminīt szvitlo voszkreszenia; ī tak perełozsīt szviscsī na kreszt, csto oznacsaje, zse cserez voszkreszenie Chrīstovo utverzsda-jesza nasa vira, csto ī mō voszkreszneme.

Po nasemu davnomu zakonu *miro* ī *an-tīmīnz* tokmo jepīszkop oszvjascsaje ī to vo szvjatōj ī velīkij csetveř na līturgii. Na īnoje oszvjascsenie daje jepīszkop szvobodu ī szvjascsennīkam, no tohda mirom pomazanije līsa-jesza ī tokmo okroplenijem vodō oszvjascsennoj szoversajesza obrād.

37. §.

Blahoszlovenia.

Cerkov blahoszlovlyaje ne līs *lyudej* no ī *vescsī ī predmetō*.

Lyudej blahoszlovlyaje cerkov prī bezkrovnoj zsertvi, prī līturgii, prī szv. Tajnach ī vo vszich obsztojatelystvach, vo kotrōch onī pomocsī Bozsoj potrebujut. Duzse krasznōj zvōcsaj jeszty okroplenije szvjascsennoju vodoju po szoversennoj līturgii, kolī pod okropleniem sziī szlova psalnīsztō kazse jerej: „*Okropīsī mja īsszopom ī ocsīscsusza, omōjesī mja ī pacse sznyiha ubilyusza*“.

a) Blahoszlovlyaje cerkov *zsenu po rozsdenniī*, po prīmiru Pr. Gy. Mariī, kotra povīnovalasza zakonu ī prijsla vo chram. cstobō Bohu zsertvu — zakonom Mojszejem pripīszannu — prīneszla. Teper zse rodīvsā zsona prīchodīt, cstobō poobīcala Bohu, csto rodīvsu gyitīnu po chrīsztianszkī bude hodovati ī proszīt dlya nej laszku.

b) Blahoszlovlyaje cerkov chlyib paszchalnōj, szviscsī, zeliye, hrozno na Preobrazsenie, szīmena, ovocsī, ī druhi vescsī, cstobō na polyzu bōlī ī tyilu nasemu ne skodovalī. Tut treba napomnutī tot duzse krasznōj zvōcsaj, po kotromu prīnosajut do cerkvī tak zvannōj „prīnosz“ dlya blahoszlovenia, cstobō po prīmiru

sztarodavnomu i onī prīnoszīlī zsertvu Bohu (chlyib, szadovīna, jajča i t. d.)

38. §.

Ekzorcīzmō.

Szīlu diavola, kotru on cserez pervorodnōj hrich polucsiv nad cselovikom i prīrodoju, umeny-saje cerkov tak zvanōmī „*ekzorcīzmamī*“. Bo chotyaj Chrīstosz Szpaszītely szvoīm szlav-nōm iz mertvōch voszkreszeniem szīlu diavola pobidiv, odnakozs ne oszvobodiv nasz ot bořbō szo diavolom, tokmo ulehsiv nam szeszu bořbu i ko nej pomocī podaje.

Ekzorcīzmō szuty: zaklīnania zloho ducha, cstobō on otpusztiv cselovika abo īnu vescu i ne moh skodiī cseloviku, nī na dusi nī na tyilyi. Csto egzorcīzmō majut szīlu protiv zloho ducha, pokazuje prikaz Szpaszītelya, kotrōm poveliv ucsenīkam, cstobō vo Jeho imenī biszō īzhonyalī. Tak zvanu „sztrasnu molitvu“ līs sz dozvoleniem jepīszkopa mozsno koncsīti.

39.

Pohrebenija.

Lyubov szv. Materī Cerkvī provadīt cselovika ot kolōszkī azs do szmertī. Ne līsīt cselovika nī po szmertī, poprovadīt uszopsīch do

hroba, blahoszlovīt miszto vicsnoho pocsīvanya ī molītsza za pomersoho.

Szej krasznōj zvōcsaj tak davnōj, jak szamoje chrīsztiansztvo ī osznovajesza na viri v bezszmertīi dusī, vo viri szuscsesztvovanija csīsztīliscsa (mōtarsztva) ī na viri voszkreszenia tyila. Sziju viru kraszno predsztavlyaje čilōj obrād pohrebenija: Nad holovoju pomersoho posztavlennōj kreszt, jak znak szpaszenija ī toho, csto pomersij vo szej zsīznī po szlyidam kreszta chodīv; hořat szviscsī, jak znakī toho, csto tyilo uszopsoho bōlo chramom szv. Ducha; okropītsza szvjascscennoju vodoju, cstobō dusa uszopsoho javīlasza csīsztā na sztrasnom szugyi; kadītsza ftūmianom na znak toho, cstobō nasī molītvō o uszopsom vohneszlīsza pered presztol mīlosztīvoho Boha. Zvonītsza, cstobō predsztavlyatī trubō Anhelov, na holosz kotrōch pomersi voszkresznut na sztrasnōj szud; ī proto, cstobō, vzōvatī virnōch na molītvu za uszopsīm.

Prīhotovlenije do pohrebanija vo tom szo-sztoīt, csto uszopsomu zaperajut ocsī ī uszta, umōjut tyilo, ogyijut novōmī odezsdamī ī podcsasz vōlozsena tyila otpravlyajut pszaltōr ī molyatsza za nīm.

Szam obrād pohrebenija tak nacsīnajesza, csto (kolī vzse ukazsut pīsźmo ot notara, csto

pomersij zavedennōj je vo cīvilynu matriku) jerej vo csornōch odezsдах oblecsen pod csasz panachīdō tyilo uszopsaho okropīt szvjascsennoju vodoju ī tak vōlozsat tyilo na dvor, na prihotovlennoje miszto, abo vo cerkov ī nacsnut szpivatī pszalmō pereminno, jerej ī pivec, po kotrōch dlya utyisenija dusevnoj bolyiznī csītajut Aposztol ī Jevanhelie. Na koncī szpivajut krasznu pisznyu „*Prijdīte posziyidneje čilovanije*“ ī čilujut Kreszt. Po szemu neszut tyilo uszopsoho vo cōntar, na putī zse szpivajut pszalm 50-ōj „Pomīluj mja Bozse“. Prī hrobi csītaje szvjascsennik molītvu nadhrobnu, a kolī szpusztyat tyilo vo hrob, okropīt szvjascsennoju vodoju, motōkoju zse zapecsataje hrob ī kazse „*Vo blazsennom uszpenīī vīcsnōj pokoj podazsd Hoszpodī uszopsomu rabu tvojemu blazsennōj pokoj ī szotvorī jemu vīcsnuju pamjaty*“, na csto lyude szpivajut „*Vīcsnaja pamjaty*“.

Prī pohrebeniju otrocsat na znak nevīnosztī īch cerkov upotreblyaje szvitlu odezsdu. Takozsde ī vo szvitlu szedmīču prī pohrebanīī doroszlōch szvitla odezsda upotreblyajesza.

Virnikī ne zabudut o uszōpsoj dusi po szmertī, no dajut za uszopsōmī na *parasztasz, panachīdu, na szluzsbu* (ī tak zvannu vīcsnu, fundacialynu szluzsbu).

Parasztasz jeszty obrād, vo kotrom pro-

szīt cerkov mīloszty Bozsu dlya uszopsoho. Krasznōj zvōcsaj, csto prīneszut do cerkvī chlyibō ī varenu psenīdu sz medom. Psenīča predstavlja je tyilo uszopsoho ī buduscsoje voszkreszenije, med zse blazsennōj zsīvot po voszkreszenīi.

39. §.

Szvjascsennogyijsztvije.

Vnutrennoje rozpolozsenije na molitvu cselovik dolzsen ī gyilom proukazatī, bo līs tak pocsītaje Boha čilōj cselovik. Taki vnyisnyi znakī szuty szlyidujuscsi:

I. Muzs jak holova zemlī, sz *otkrōtoju holovoju* sztoīt vo cerkvī, zsona zse pokrōvajesza, cstobō ī tōm proukazatī nezavīszi moszty muzsa ī poddannoszty zsenō.

Nā znak velikoj csesztī dlya Boha vszemīlosztivoho — *sztojascse* molīmesza. Sztojanije prī molitvi bōlo vo sztarom zavityi znajemo ī prijato, to ī vo chrīstiansztvi zaderzsalosza. Jeszty szīmbolom voszkreszenija Chrīstovoho ī radosztnoho podneszenija dusi do Boha, takozsde ī naseho dusevnoho vosztanija ot tmō hrichovnoj.

Sztojīme na vecsernī prī pisznī: „*Szvite tīchij*“, na utrenī prī Jevanheliī, velīcsaniī ī szla-

voszlovii. Na liturgiī pri Jevanheliī, Viruju, velikom vchogyi, Otcse nas-i.

2. Odnakozs ne jeszty zakazanno pri Bohoszluzseniju i szīgyiti, jak to iz davnōch gresceszkīch liturgij mozs uznati.

3. Zvōcsaj pri dakotrōch molītvach i bohoszluzseniach *na kolyinkach sztojatī* jeszty tak davnōj, jak szamoje chrīstiansztvo. Vzse Īszusz Chrīstosz na hori jeleonszkoj „preklon kolyina“ molīvsza. Sztefan Archīdiakon pered szmertiju na kolyinkach molīvsza. Szv. Petr, kolī cho-tyiv Tavīthu ozsivīti „preklon kolyina pomolīvsza“. Kolyina preklonyajeme pered Evcharīstijeju, na znak īszkrennyaho pokajanija. Na liturgiī kolyina priklonyajeme na „Szvjat, szvjat, szvjat“ i tak perebōvajeme azs do vozhlasza „i dazsd nam“, i pri prīcsashtiī azs do pinija „Da īszpolnyatsza“, dokī jerej na zsertovniku ne prijme Tyilo i Krov Chrīstovu ko szebi.

4. *Poklonō* szuty dvojaki: *Malyi* i *veliki*. *Malōj poklon* jeszty, jeszli naklonyajeme tyilo ne mnoho. Tak klanyajemesza kolī ideme do cerkvī i otchodīme iz chrama. *Velikiy poklon* jeszty, kolī upadajeme na kolyina i rukamī i holovoju doszīhajeme zemlyu. Szīi poklonō zovutsza vo cerkovnōch knīhach *metanijamī*. Prosztertije na zemlyu jeszty znakom najbolysoho pokajanija i szmīrennoszti. Priklonenije

holovō jeszty znakom szmīrennosztī ī najpacse
prī blahoszlovenijach upotrebyajesza.

Hrudībijenie znajemo jeszty jescse īz szta-
roho zavita ī tōm szoznajeme, csto hrisnikī jescme
ī zselajeme pokajatīsza. *Kresztoobrazno szlo-
zsīme rukī* na hrudech, cstobō proukazatī scsī-
roszty molītvō nasoj.

II. Mezsdū szīmī znakamī vnutrennoj mo-
lītvō ī szmīrennosztī najkraszsi szuty *obchodō*
kolo cerkvī abo īz cerkvī na druhoje miszto;
obchodō zovutsza ī processziamī. Prī obchogyi
noszat kreszt ī zaviszō cerkovnyi. Kreszt napo-
mīnaje virnōch, csto nyit szpaszenia, tokmo
cserez kreszt Chrīstovōj, bo Chrīstosz jeszty
„puty, īsztīnna ī zsīvot“. Zaviszō zse napomī-
najut, cstobōszme na zemlī posztojanno voje-
valī za nasu viru.

Obchodō szuty *zvōcsajnyi* abo *cserezzvōcsaj-
nyi*. Zvōcsajnyi szuty: 1. Na Bohojavlenije. 2. Velī-
kij pjatok. 3. Na Voszkreszenije vo polnocsī. 4.
Na vtorōj deny Voszkreszenija. 5. Na vtorōj
deny Szosesztvija. szv. Ducha. 6. Na blahoszlo-
venije polya zasžijannoho ī 7. na chram cerkvī.
Cserezzvōcsajnyi szuty: na otpusztō ī vo csasz
jubīleja ī vo Budapestyi vo deny szv. Szte-
fana I ho korolya aposztolszkoho naseho ote-
csesztva.

HLAVA V.

VREMJA POSZVJASCENNOJE.

40. §.

Rok cerkovnōj vo obscse.

Cily cselovika jeszty: szpaszenije dusī. Kto szvoju szezemnu zsīzny tak provadīt, cstobō moh szpaszenije dusī szvojej obroblyatī, szo-chranyatī, tot na dobrom putī chodīt. Proto tak treba zsītī, cstobō nasī mōszlī, szlova ī gyila vszehda vo szluzsbi szlavō Bozsoj ī szpaszenija dusī nasoj sztojalī. Bo jak vo prīrodnom szvityi szolnce jeszty szredotocsijem, do kotroho vszi tyilesza neba otnoszātsza, tak vo nadprīrodnōj zsīznī Boh jeszty toje szredotocsije, okolo koho vszi dusī dvīhajūsza ī ot szeho szvitla ī zsīvot polucsajut. Pravilom, zakonom takzse szeho zsīvota jeszty: Boh.

Ī tak majeme rok *hrazsdanskij* abo *cī-vīlynōj*, kotrōj po chozsdeniju szolnce csīszlītsza t. j. prīcsīnu szvoju maje vo szolncī, ī jeszty rok *nadprīrodnōj* abo *cerkovnōj*, kotroho prīcsīna jeszty: Boh, oszoblīvo zse zsīvot Īszusza Chrīsta ī vira vo zsīvot vīcsnōj.

Hrazsdanskij rok nacsīnajesza sz 1-ōm dnem januarā, a cerkovnōj 1-ōm dnem szep-tembrā.

Szije rozgyilenije csasza nachodītsza u

vszich narodov. Egīptyane, grekī, rīmlyane mali vzse dnī, kotri onī szvoīm boham naznacsilī. Narod izrailyszkij takozsde dvojakij rok mav.

Jak pogane ī zsidō obchodilī pamjaty dakotrōch szobōtij, tak ī szv. matī cerkov obchodīt szobōtija, kotri na zšivot chrīstianszkij znajemō ī pamjatlīvō szuty. Voploscsenije, zšivot, terpinije ī szmerty Īszusza Chrīšta, jeho szlavnoje īz mertvōch voszkreszenije, na nebesza voznesczenije ī nīszposzlanije szv. Ducha, szuty totō szobōtija, okolo kotrōch cerkovnōj rok rozpolahajesza. No szredotocsije čiloho roka cerkovnoho jeszty szlavnoje īz mertvōch *voszkreszenije Chrīšta* Boha, jak ī Jeho voszkreszenije jeszty pecsaty ī osznovaniije naseho otkuplenija.

Dlya toho ne tokmo raz vo roči prazdnuesza, na v kazsdoj szedmiči vo negyilyu.

Rok cerkovnōj szosztoīt najperse īz dnejj, kotri poszvjascsennyi szuty szobsztvenno pocsītaniju Boha ī szobōtij otkuplenija roda cseloviceszkoho; szii szuty: *prazdnīkī Hoszpodszki*. No pocsītanije Boha otnoszītsza ne tokmo do szamoho Boha, no ī do jeho izbrannōch szoszudov, īmenno Pr. Gy. Mariī, Anhelov ī szvjatōch ī tak szuty: *prazdnīkī Bohorodīcsnyi* ī *prazdnīkī narocsītōch szvjatōch*.

No cselovik, kotrōj Boha pocsītaje, szvoīm

neblahodarnōm zsiivotom Boha mnohoraz szo zsalyom napolnīt, proto cerkov daje szposzob cseloviku, cstobō pokajavsza ī dlya toho usztanovīla dnī pokajaniya ī sziī szuty: *dnī posztnyi*.

Molītīsza dolzsno nam dalyije ne tokmo za szebe, no ī za vszich cslenov cerkvī, kotri „vo viri ī nadezsgyi voszkreszeniya upokoīlīsza“ ī totō dnī szuty: „*dnī za uszopsich*“. Szuty dalyije dnī, na kotrōch Cerkov na znak polnoj radosztī mīnuvscho prazdnīka poszt razrisaje na čilu szedmīču ī sziī szuty: *dnī szvobodnyi*. (Szedmīča po Voszkreszeniju, Szosesztvija szv. Ducha ī Rozsdesztva Ī. Chr.) ī t. d.

41. §.

Prazdnīkī Hoszpodszkiī.

1. *Rozsdesztvo Hoszpoda naseho Īszusza Chrīszta*. Pamjaty toho radosztneho szobōtija, csto Szpaszītely nas Ī. Chrīstosz ot Pr. Gyivō Mariī rodīvsza vo Vīftlejemi vo jaszlech, hgyi pasztōři ī caři poklonīlīsza jemu.

2. V oszmōj deny po Rozsdesztvi prazdnujeme *Obrizaniye* Szpaszītelya, t. j. tot deny, na kotrōj Szpaszītely polucsīv īmja: *Īszusz*. Vo szej deny nacsīnajesza ī novōj rok hrazdsanzskij, takozsde cerkov nasa prazdnuje ī pamjaty szv. *Vaszīlija Velīkoho* Archījepīszkopa Keszariī Kappadokijszkoj.

3. 6-ho januára prazdnuje cerkov *szvjatoje Bohojavlenije*, t. j. pamjaty krescsenija Szpaszītelya cserez Joanna Kresztītelya vo Jordanyi. *Bohoyavlenijem* zovesza proto, bo vo Trojci jedin Boh tohda javivsza szvitu. Chrīstosz kresztīvsza, Otec szo nebesz hovoriv, a szv. Duch vo vīgyi holuba nad Īszuszom lyitav. V tot deny — jeszli vozmozsno — cerkov szo velikim vchodom ide na riku abo id kologyažu vodu szvjatitī. Jeszli ne mozs, tohda vo cerkvī abo prī cerkvī szvjatītsza voda. Krasznōj zvōcsaj, csto vo szej deny szvjascsennoju vodoju okroplyajutsza i domō virnīkov, to zselajuscīch.

4. 2-ho februára prazdnujeme pamjaty *Sztritenija Hoszpoda naseho Īszusza Chrīsza*, t. j. kohda mladenec Īszusz vo 40-ōj deny po Rozsdesztvi prīneszennōj bōv vo chram po zakonu sztarozavitnomu i tam sztritīvsza szo Szīmeonom, sztarcem pravednōm, kotromu Boh poobičav, csto ne umre, dokī ne uvīdīt obiscsanoho Otkupītelya. Tohda kazav szii szlova: „Nōnyi otpuscsajesī raba tvojeho Vladōko, po hlaholu tvojemu sz mīrom, jako vīgyisza ocsī moji Szpaszenije tvoje“. Vo szej deny blahoszlovlyaje cerkov i szviscsī cerkovnyi.

5. 6-ho avgusztā szoversajeme pamjaty *Preobrazsenija Hoszpoda naseho Īszusza Chrīsza* t. j. pamjaty toho radosztnoho szobōtija, csto

Szpaszītely pered szvoīmī sztradanijamī — cstobō ukripītī Aposztolov — proukazav szvoju bozsosztvennu szlavu Petru, Joannu i Jakovu i dlya toho na hori Tabor preobrazīvsza. Tut javīlīsza Mojszej i Īlija. Vo szej deny blahoszlovlyaje cerkov novu pseniču i hrozno.

6. Vo negyilyu pered Voszkreszenijem Chrīsztovōm prazdnujeme *vchod Szpaszītelya vo Jeruszalīm*, kolī Chrīstosz pered szvoīmī sztradanijamī jak car' torzsosztvenno īsov vo Jeruszalīm, a narod radosztno prīvitav Jeho i kazav: „*Oszanna szōnu Davīdovu, blahoszloven hrādōj vo īmja Hoszpodne*“. Zovesza i cvitna negyila, bo na szej deny blahoszlovlyaje cerkov: verbovi vitvō.

7. Szredotocsijem vszīch prazdnīkov jeszty: *szlavnoje iz mertvōch Chrīstovo Voszkreszenije*, kotroje prazdnujesza vszehda v negyilyu mezdsu 22-ho marta i 25-ho aprilya. Zovesza i: *Paszcha* i tolyko znacsīt, jak perechod. (Īzrailtyane, pered oszvobozsdenijem iz plyinija jehīpetszkoho po povelyiniju Bozsiemu malī ubītī po jednoho ahnca i kroviju jeho pomazatī dverī doma szvojeho, cstobō anhel hubītely ich ne pohubīv.) Zovesza i velīkdeny (velīkij deny), jako „*prazdnīkov prazdnīk i torzsosztvo torzsosztv*“.

Jeszty *paszcha szmutna*: perechod Szpaszītelya iz zsīvota vo szmerty: *velīka pjatniča*,

ī jeszty *paszcha radoszna*: perechod īz szmertī vo zśivot, ī to jeszty szamoje *voszkreszenije*. Po opregyileniju szobora Nikejszkoho (325-ho hoda) prazdnīk paszchī prazdnujesza vszehda vo pervu negyilyu, kotra za veszennōm rovno-densztviem po pervom polnoluniu szlyiduje.

Vo *velīkij csetver* na szv. szluzshi szv. Vaszīlija Velīkoho cserez jepīszkopa oszvjascsajesza „miro“, po līturgiī zse omōvaje jepīszkop nohī 12 klerikov na pamjaty, csto na tajnoj vecserī ī Szpaszītely umōv nohī szvoīm ucenīkam. Tohozse dnya vecser 6-ho csasza koncsatsza *sztrasztī* Hoszpoda naseho Ī. Chrīsztā, kolī csītajesza Jevanhelije (12) o sztrasztyach Chrīsztovōch.

Na velīku pjatniču 9-ho csasza pered poludnem koncsatsza csaszō carszki. Po poludnyu zse 3-ho csasza otvraplyajesza vecsernya szo obchodom okolo cerkvī, kolī szvjascsenNIK okolo chrama noszīt plascsenNīču ī vernuvsīsza vo cerkov klade ju vo hrob na pamjaty, csto Joszīf Arīmaftejszkij ī Nīkodīm tyilo Īszuszovo obvīv plascsenNīceju ī polozsīv vo novōj hrob. Vo *velīku Szubbotu* do cstenija Jevanhelija szv. szluzsba otpravlyajesza vo csornōch rīzach, po szemu zse vo szvitloch (vzse ī Jevanhelije vo szvitlōch odezsdach csītajesza), bo tut vzse voszkreszenije Chrīsztovo propovidujesza.

Vo polnocsī jeszty „voszkreszna utrenya“ szo obchodom na pamjaty radosztnoho szobōtija szlavnoho voszkreszenija. Vo pervōj deny voszkreszenija — jeszlī mozsno — na bolyse jazōkach csītajut Jevanheliye na pamjaty toho, csto ī aposztolō na bolyse jazōkach propovidalī Jevanheliye. Po szluzsbi blahoszlovlyajesza paszcha, jak znak Ahnca paszchalynoho ī napomīnaje nasz na Szpaszītelya, kotrōj pod vīdom chlyiba ī vīna dasztsza nam vo najszvjatyijsoj Evcharīsztīi.

8. Po voskreszeniju u szorokovōj deny jeszty *Vozneszenije H. naseho Īszusza Chrīsztā*, kolī Szpaszītely na hori Jeleonszkoj vozneszsza na nebo. Vo szej deny zvōklī ī gyītī prīcsascsatīsza, kotri pervōjraz szpovidalīsza. Szej deny jeszty poszlyidnōj, vo kotrōj szpovigy paszchalynu („kazsdoho roku īszpovidatīsza ī prīcsascsatīsza“, 4-a zapovigy cerkovna) — mozsno otkoncsītī.

9. *Szosesztvije szv. Ducha* (abo ruzsallya, szvj. negyilya) jeszty pamjaty radosztnoho szobōtija, kolī Szpaszītely poszlav obiscsanoho szv. Ducha vo vīgyi ohnennōch jazōkov. Po liturgiī koncsītsza vecsernya szo kolyinopriklonnōmī molītvamī. Vo vtorōj deny szv. Ducha — prazdnujeme pamjaty szv. Trojczō.

10. 14-ho szeptembrā prazdnujeme *vozdvī-*

zsenije cseszínaho i zsīvotvorascsahto kreszta. Szv. kreszt, na kotrom raszpjatoj bōv Szpaszītely, cserez 300 hodov zakopannōj bōv vo zemlyu i 326-ho hoda dala ho vōkopatī matī velīkoho Konsztantīna Helena, kolī szv. kreszt torzsasztvenno poneszlī vo Jeruszałīm. Jednu csaszty kreszta poszlala do Rīmu, druhu zse līsila vo Jeruszałīmszkom chrami. Sziju csaszty perzijszkij car Kozroesz — kolī zanyav Jeruszałīm — vžav szo szoboju; no īmperator Heraklij u 14 rokov opjat prīnesz ho szo velīkoju radosztiju vo Jeruszałīm.

Szv. kreszt vo chramach dvaraz vōlozsītsza vo roči i to: na negyilyu 3-u Velīkoho Poszta, kotra zato i Kresztoklonnoju zovesza i na szamōj prazdnīk Vozdvīzsenija; i tohda na szv. liturgiī miszto Trīszvjatoho szpivajesza na szeredīnyi chrama: „*Kresztu tvojemu poklanyajemsza Vladōko*“.

43. §.

Prazdnīkī Bohorodīcsnyi.

1) *Rozsdesztvo Pr. Gyivō Marii.* Prazdnujesza 8-ho szeptembrā na pamjaty toho, csto Joakīmu i Annyi vo sztarosztī darovav Bohgyitīnu, kotru i nazvalī: *Marijeju*.

2) 21-ho novembrā prazdnujeme: *Vchod vo chram Pr. Gy. Marii* t. j. pamjaty toho

szobōtija, csto Joakīm ī Anna szvoju gyivocsku prīneszli vo chram ī vrucsili ju na szluzsbu Bozsu.

3) 25-ho marta prazdnuje cerkov: *Blahoviscsenije Pr. Gy. Marii*. t. j. pamjaty toho szobōtija, koli Archanhel Havriil vo Nazaretyi prebōvajuscsej Marii blahovisztiv csto izbranna Materijeju Bozsijeju, bo zacsne ot Ducha szvjataho, narodit Szōna — ī imja jemu bude Iszusz.

4) Vo vtorōj deny Rozsdesztva Chrīstovoho szoversajeme: *Szobor Pr. Gy. Marii*.

5) 15-ho avgusztā prazdnujesza: *Uszpenije Pr. Gy. Marii*, t. j. toho szobōtija pamjaty, kolī Gyiva Maria vozneshenna bōla na nebo, ī tam jak carīca neba sztalasza naseju najszilynyijseju zasztupnīceju. Po predaniju vosztocsnokatholīcseszkoj cerkvī Pr. Gy. Maria pomerla vo Jeruszalīmi. Pri szmertī Jeja javilisza vszi Aposztolō kromi szv. Thomō. Tyilo Jeji pohreblī vo kertji getszimanszkom, hgyi cserez trī dni pinije Anhelov mozsno bōlo csuti; vo tretij deny zse — kolī vzse javivsza ī Thoma — pinije peresztalo, ī kolī na pro-zbu Thomō otvorili hrob, Gyivu Mariju vzse ne najslī tam, bo Ona vozneshenna bōla na nebo. A kolī pri hrobi sztojali, pinije cerkovnoje szvōse csulosza ī vīgyili tam ī Gyivu Mariju mezdu Anhelami.

6) Vo pervōj deny oktobr̃a prazdnujeme *Pokrov Pr. Gy. Marii*. Szej prazdñik ot toho csasza prazdnujesza, csto kolī szaracenō hoda 911-ho napalī na Konsztantīnopoly, dva boho-bojnyī muzsi, īmenem szv. Andrej ī Epīfanij, vo chrami nad lyugymī mezsdū anhelamī, aposztolamī ī vszīmī szvjatōmī vīgyilī Pr. Gy. Mariju, kotra omotor szvoj derzsala nad lyugymī, jak bō kazala, csto ona prikrōje ī ochoronit szvoich virnōch. Szo szlezamī v ocsach molīlasza ko Szōnu szvojemu, cstobō rozmīloszerdīvsza nad rodom cseloviceseskīm. Ī szije zasztuplenije ī prīneszlo chrīsztianam pobidu nad vorohamī.

44.

Prazdñikī szvjatōch.

1) 8-ho novembr̃a prazdnuje szv. Cerkov prazdñik szv. *Mīchaīla Archīsztratīha ī procsīch bezplotnōch szīl*, na pamjaty toho szobōtija, kolī Lucīfera ī procsīch neposzlusnōch anheiov szv. Mīchaīl ī druhi dobri anhelō pobidīl ī vo peklo nīzverhlī.

2) 6-ho dekabr̃a prazdnujeme prazdñik *Szv. otca Nīkolaja Archīepīszkopa Mīr-Līkīszkīch csudotvorca*. Zsīv vo IV-om sztolytīi.

3) 27-ho dekabr̃a szoversajeme prazdñik szv. *Archīdiakona Sztefana* pervomučenīka

Chrīstovoho, revnoho aposztola virō Chrīstovoj, kotroho za jeho revnoszty zsīdō kaminyamī pobīlī. On jeszty pervōj, kotrōj viru Szpaszītelya kroviju szvojeju zapecsatav.

4) 1-ho januara razom szo *Obrizanijem Ī. Chrīszta* prazdnujeme pamjaty szv. *otca Vaszīlija Velīkaho, archiepīszkopa Keszariī Kappadokijszkoj*. Tot deny nacsīnajesza ī hrazdsanszkij novōj rok.

5) 30-ho januara prazdnujeme pamjaty *Otec nasīch ī velīkīch Hierarchov: Vaszīlija Velīkaho, Hrihorija Bohoszlova ī Joanna Zlatousztaho*. Szii otcō zsīlī vo IV-om szto lyitiī. Nacsīnavsza prazdnovatī szej prazdnīk hoda 1081-ho.

6) 23-ho aprilya szoversajesza pamjaty *szv. szlavnaho velīkomucsenīka ī pobidonoszca ī csudotvorca Georgija*. Szv. Georgij zsīv za csa szov keszaa Diokleciana ī za szvoju chrīsztian szku viru 303-ho hoda mucsenīcseszkoju szmer tiju pomer.

7) 24-ho junija prazdnujeme *rozszdesztvo csesztnaho szlavnaho Proroka Predtecsī ī Kresztītelya Joanna*. Szej deny jeszty pamjaty toho szobōtija, kolī Havriīl Archangel dav na znatya Zachariju, csto zsena jeho Jeliszaveta porodīt szōna, no Zacharija — ponezse bōv uzse sztarōj — ne chotyiv virovatī Archangelu

ī obsztav nyimōj, pokī ne narodīvsza szōn jeho *Joan*.

8) 29-ho junija prazdnujeme pamjaty *szvja-tōch szlavnōch ī vszechvalnōch aposztol Petra ī Pavla*. Oboje sziī szlavnyi Aposztolō pomerlī vo vremja keszaŕa Nerona 67-ho hoda, ī to jednoho dnya, szv. Petr na kresztyi rozpjatōj szo holovoju szpuscsennoju, szv. Pavel zse mecsem ubītōj.

9) 20-ho julija jeszty pamjaty *szv. szlavanaho Proroka Īlī Theszvītyanīna* t. j. pamjaty toho szobōtija, csto Īlija vo vremja Achava caŕa na ohnennom voži vozneszennōj bōv na nebo.

10) 29-ho avgushta prazdnujeme *Usziknovenije hlavō csesztneho szlavnoho proroka, Predtecsī ī Kresztītelya Joanna*.

Knyaz Galilei — Īrod — bezzakonno zsīv szo zsenoju Fīlīppa brata szvojeho. Īmja zsenō bōlo Īrodiada. Kolī proto Joan oblicsīv ho, dav jeho Īrod vo temniču zapertī. Vo deny rozsdesztva Īroda — kolī Īrod yeliku hosztīnu usztroiv — donyka Īrodiadō, Szalomija, kraszno tandovala ī proto tak sza polyubīla Īrodu, csto klyatvoju obiĉav — chotyaj csto proszīt — podaszty jej. Ona na szovit materī szvojej proszila holovu Joanna Kresztītelya. Īrod zse, cstobō prīszaŕu

szvoju poderzsav, dav otszicsi holovu Joanna Kresztitelya.

11) 20-ho avgushta prazdnujeme pamjaty pervoho ravnoaposztolnoho korolya *uhorszkoho Sztefana*.

12) Pamjaty *vszich szvjatōch* nasa Cerkov vo persu negyilyu po Szosesztviī szv. Ducha prazdnuje. Szija jeszty negyilya *vszich szvjatōch*.

13) Jedinokazsda cerkov jeszty vo cseszty dakotroho szvjatoho budovanna i jemu vru-csenna. Szej deny tak zvanoho *chramovoho szvjatoho* vszāhdō torzsasztvenno prazdnujesza.

45. §.

Dni negyilynyi i szedmīcsnyi.

Vo vetchom zavityi najvazsnyijsij i ot szamoho Boha usztanovlennōj prazdnik bōv *szubbota*, jak deny na pamjaty szotvorenija szvita usztanovlennōj. Novōj zavit takozsde poderzsav szije bozsoje torzsasztvennoje usztanovlenije, deny szedmōj osztav prazdnīkom, no iz vazsnōch prīcsin pereneszla Cerkov Chrīstova prazdnovanije szedmoho dnya iz szubbotō na negyilyu. Sztarōj zavit prazdnovav szubbotu na pamjaty szotvorenija szvita, novōj zavit zse prazdnuje negyilyu, ponezse vo szej deny szoversīlosza otkuplenije cserez voszkreszenije Chrīstovo.

Pocsatok prazdnovanija Negyilī pochodīt iz csaszov Aposztolszkīch, jak to mnohi miszta tak novoho zavita, jak pīsžmen aposztolszkīch utverzsdajut.

Negyilī szuty 52. Īz szīch na jednīch vszi obradō cerkovnyi szlavnoe Chrīstovo voszkreszenije proslavlyajut, na druhīch zse jescse ī dakotri druhi radosztnyi szabōtija prazdnujutsza.

Ī tak szuty negyilī: *radovi ī prazdnīcsnyi*.

I. *Radovi* negyilī na trī csasztī rozgyilyajutsza ī to: 1) Jednyi nalezsat do *predprazdensztva paszchī*, jak 1) Negyilya o *Mōtarī ī Farīszei*, 2) Negy. o *bludnom szōnyi*, 3) Negy. *mjaszopusztna*, 4) Negy. *szōropusztna*, 5) Negy. *1-a velīkoho poszta*, 6) Negy. *2-a velīkoho poszta*, 7) Negy. *3-a velīkoho poszta, tak zvanna Kresztoklonna*, 8) Negy. *4-a velīkoho poszta*, 9) Negy. *5-a velīkoho poszta*, ī na poszlyid 10) Negy. *6-a velīkoho poszta* abo Negy. *Cvītonoszna* ī tak szlyiduje szama Negyilya *Paszchī*.

2) Do poprazdensztva Paszchī prīnadlezsat: 1) Negy. perva t. j. *Ftomīna*, abo Negy. *Antī-paszchī*, 2) Negy. vtora, abo Negy. *szv. zsen Mironoszīc ī szv. Joszīfa Arīmaftejszkoho szo Nīkodīmom*, 3) Negy. tretya: *O Razszlablennom*, 4) Negy. csetverta: *O Szamaranōnyi*, 5) Negy. pjata: *O Szlyipom*, 6) Negy. seszta: *Szv. Otec I-ho vszelenszkoho szbora vo Nikei*.

3) Negyilej po Szosesztviī szv. Ducha jeszty 32, īz kotrōch perva jeszty: Negy. *vszīch szvjatōch* a poszlyidnya: 32-a Negy. *o Zakchei*.

II. Negyilī *prazdnīcsnyi* szuty, na kotrōch kromi szlavnoho Chrīstovoho Voszkreszenija jescse ī druhoje radosztojnoje szobōtije prazdnujesza abo pamjaty dakotroho szlavnoho Szvjatoho szoversajesza.

Sziī szuty szlyidujuscsi: 1) Vtora negy. pered Rozsdesztvom Chrīstovōm jeszty: negy. *szv. Praotec*. Praotcō szuty: Avraam, Īszak, ī Jakov. 2) Vo negyilyu pered Rozsdesztvom prazdnujeme pamjaty *szv. Otec vetchoho* (sztaroho) *zavita* zacsense ot Adama dazse do szv. Joszīfa obrucsnīka Mariī Gyivō. 3) Vo persu negyilyu po Rozsdesztvi prazdnuje Cerkov pamjaty *szv. Joszīfa* obrucsnīka P. Gyivō Mariī, *Davīda* caŕa ī *Jakova* brata Hoszpodnya po plotī. 4) Persa negyilya pered Szosesztvijem szv. Ducha jeszty: *Negy. szv. ī Bohonosznōch Otec I-ho vszelenszkoho szobora vo Nikei*.

5. Vo juliju vo jednu negyilyu okolo 16 hody toho miszača prazdnujeme pamjaty: *Szv. Otec 6 szoborov vszelenszkīch*. (Sziī szoborō szuty a) I-ōj vo Nikei hoda 325-ho; b) I-ōj Konsztantīnopszkij, hoda 381-ho; c) Efezījszkij hoda 431-ho d) Chalkedonszkij hoda 451-ho, e) Vtorōj Konsztantīnopszkij hoda

553-ho i f) Tretij Konsztantīnopolszikij hoda 680-ho); 6) Vo oktobri poszlyi 11-ho dnya prazdnujesza *negyilya szv. Otcev szedmoho vszelenszkoho szobora vo Nikei* hoda 787-ho derzsannoho. 7) Vo szeptembri jeszty: *Negy. pered Vozdvizsenijem* csesztnaho Kreszta i *Negy. po Vozdvizseniju csesztnaho Kreszta.* 8) Vo januari prazdnujeme *negy. pered Proszviscseniem* (Bohojavlenijem) i *negy. po Proszviscseni.* 9) Vo persu *negyilyu velikoho Poszta* prazdnujesza i panijaty pobido pravoszlavija nad ikonoborcami i proto zovesza: *Negyilya pravoszlavija.*

*Dni szedmic*o takzse szuty poszvjascsennyi dakotromu szvjatomu abo radosztnomu szobotiju, i to tak: ponegyilok poszvjascsennoj je Anhelam, vtornik Joannu Kresztitelyu, szereda i pjatnica zsivotvorascsomu Kresztu, csetvertok Aposztolam i szv. Nikolaju, a szubbota vszim szvjatom i vo nadezgyi voszkreszenija uszopsim.

46. §.

Dni uszopsich.

Na polyzu dusam vo nadezgyi voszkreszenija uszopsim szuty poszvjascsennyi szlyidujuscsi pjaty szubboto: 1) szubbota *mjaszopusztna*, 2) szubbota 2., 3. i 4-a velikoho poszta i szubbota *pered szosesztvijem szv. Ducha.* Vo

sziī dnī koncsītsža szluzsba za uszopsīch szo panachīdoju, kolī po zvōcsaju īmena uszopsīch kazsdoj familiī pomīnajutsža. (Hramotō).

47. §.

Posztō.

I. Vo roči cerkovnom vazsnoje miszto zanīmajut posztō, kotri usztanovlennyi ot szv. materī cerkvī, jak duzse szpaszītelynoje szredsztvo dlya polucsenija vicsnoho szpaszenija. Namirenije cerkvī, cstobō virnikī vo sziī dnī perebōvalī vo molītvi ī pokajalīsža ī dosztojno prīhotovīlīsža ko dakotromu velikomu prazdnīku.

Poszt jeszty trojakoho roda: 1) vozderzsanie, 2) poszt szo jadenijem varennoj sztravō ī 3) poszt szo jadenijem szuchoj (nevarennoj) sztravō.

Vozderzsanie jeszty, kolī zakazanno mjaszojadenije, ī tokmo jadenije moloka, maszla ī t. d. dozvoljajesža, chotya ī bolyse-raz vo dnī. *Poszt sz varenoju sztravoju* jeszty, kolī dozvoljajesža jadenije moloka, maszla, rōb, ī t. d. No līs raz u deny mozs naszōtītīsža. Poszt *na szucho*, kolī zakazanno uzsīvanije varenōch jadenij, tokmo chlyibom ī vodoju dozvoleno pītātīsža ī to līs nad vecserom. Tak posztīme vo velikom posztyi, kromi szubbot ī negyily, ī v kazsdoj szedmiči vo szeredu ī pjatniču. Vo druhi dnī velikoho poszta ne dozvoljajeažs

mjaszojadenije, no posztnōmī sztravamī mozsno do naszōtya pītatisza. Vozderzsaniye bōvaje vo velīkom posztyi v každu szubbotu ī negyilyu.

Posztitī szīloju tretyoj zapovidī cerkovnoj dolzsen jedīnokazsdōj, kotrōj vzse bōv 21 rocsnōj do 60-ho roka zsīznī. Prezde 21-ho hoda ī poszlyi 60-om hogyi tokmo vozderzsaniye jeszty prīpīszanno. Kto ne mozse posztitī cserez dajaku prīcsīnu, mozse dosztatī ot Preoszvjascsennoho Jepīszkopa dīszpenzaciju (szvobodu). Virnīkī cserez szvojeho duspasztōra mohut szije prosztī.

II. Posztō szuty dvojakoho roda: *tōzsdnevi ī rocsnyi*.

Tōzsdnevi szuty vo nasoj vosztocsno-katholīcseszkoj cerkvī vo szeredu ī pjatnīcu; vo szeredu zato, ibo Chrīszta Szpaszītelya Juda vo szeredu prodav, a vo pjatnīcu umer na Kresztyi.

Rocsnyi posztō szuty, kotri tokmo raz vo roči derzsatsza; taki szuty:

1. *Poszt pered Rozsdesztvom Chrīsztovōm*, usztanovlennōj je dlya toho, cstobō nasz prīhotovitī ko dosztojnomu prazdnovaniju Rozsdesztva Chrīsztovoho. Szej poszt nacsīnajesza vszehda po dnyu szv. aposztola Fīlīppa (15-ho novembrā), proto ī Fīlīpovkoju zovesza. Derzsīt do 24-ho dnya dekabra.

2. *Poszt velīkij*, szvjata csetōredeszatnica pered Voszkreszenijem Chrīstovōm, szluzsīt dlya tohō, cstobō virnikī gyilamī pokajanja, oszoblivo zse molitvoju, posztom ī razmōslenijem o sztradaniach Chrīsta Boha prihotovlyalisza ko dosztojnomu prazdnovaniju Paszchī, cstobō umerlī dlya hricha ī szo Chrīstom voszkreszlī do novoho zsīvota. Derzsīt ot negy. Szōropuszt-noj do Voszkreszenija.

3. *Poszt* pered prazdnikom szlavnōch aposztolov *Petra ī Pavla* derzsīt ot negy. vszich szvjatōch do prazdnika.

4. Poszt pered *Uszpenijem* Pr. Gy. Marii derzsīt ot 1-ho avgusztā do prazdnika.

Sztrohij poszt jeszty jescse pripīszannōj: vo deny *Vozdvīzsenija* csesztneho ī zsīvotvorascsahto Kreszta (14-ho szeptembrā), ī vo deny *Uszīkno-venija* cs. hlavō Joanna Kresztitelya (29-ho avgusztā).

48. §.

Dnī szvobodnyi.

Szuty vo roči cerkovnom csaszō, kolī nyit poszta nī vo szeredu, nī vo pjatnicu. V szii dnī chocse ukazatī radoszty, kotra maje zanyatī szerdca vīgyivse velīku laszku Boha, proīshtekajuscsu iz szobōtija dakotroho prazdnika. Taki dnī szuty: 1) *Ot Rozsdesztva Chrīstovoho do navecserija Bohojavlenija*. 2. *Ot negyilī Mōtara ī Farīszeja do negyilī o bludnom szōnyī*. 3. *Szvitlōj tōzsdeny*. 4. *Ot Szosesztvija szv. Ducha do negyilī vszich szvjatōch*.

Koniec ! Bohu szlava !

SZODERZSANIJE.

1. §. Líturgika	Sztorona
	7

HLAVA I.

O misztach poszvjascennōch.

2. §. O cerkvī voobscse ..	8	7. §. O vescsech cerkovnōch	22
3. §. Csasztī cerkvī	8	8. §. O knīhach cerkovnōch	25
4. §. Szvjatyī ricsī	10	9. §. O cerkovnōch molīt- vach ī piniach	27
5. §. O szoszudach cerkov- nōch	15	10. §. O oszobach cerkov- nōch	28
6. §. O odezsdach cerkov- nōch	18		

HLAVA II.

Cstodennyi Bohoszluzsenija.

11. §. O bohoszluzseniach voobscse	30	14. §. Polunoscsniča	34
12. §. Vecsernya	31	15. §. Utrenya	34
13. §. Povecserije	33	16. §. Csaszō ī obidniča ..	36
		17. §. Vszenocsnoje bgyinije	37

HLAVA III.

Bozsasztvenna Líturgija.

18. §. O líturgii voobscse	39	23. §. Prīnoseniye zsertvō ..	52
19. §. Csasztī líturgii	41	24. §. Prīcsasztije	57
20. §. Proszkomīdia	42	25. §. Zaklyucseniye	60
21. §. Jevanhelije	46	26. §. Rodō líturgii	62
22. §. Perenosz	50		

HLAVA IV.

O szvjatōch Tajnach.

27. §. O szvjatōch Tajnach	64	32. §. Szvjascsensztvo	74
28. §. Krescseniye	65	33. §. Szupruzsesztvo (Mal- zsensztvo)	76
29. §. Miropomazaniye	68	34. §. Jeleoszvjascsenije ..	78
30. §. Evcharisztia	69		
31. §. Pokajaniye	72		

HLAVA V.**Cerkovnyi osvjascsenia i blahoszlovenia.**

	Sztorona		Sztorona
35. §. Vo obscse	81	38. §. Ekzorcizmō	86
36. §. Osvjascsenia vo oszobennosztī	82	39. §. Pohrebenija	86
37. §. Blahoszlovenia	85	40. §. Vnyisnyi znaki szvjascsennogyijsztvija ..	89

HLAVA VI.**Vremja poszvjascsennoje.**

41. §. Rok cerkovnōj voobscse	92	45. §. Dnī negyilynyi i szedmicsnyi	104
42. §. Prazdnīkī Hoszpodszki	94	46. §. Dnī uszopsich	107
43. §. „ Bohorodicsnyi	99	47. §. Posztō	108
44. §. „ Szvjatōch ..	101	48. §. Dnī szvobodnyi ..	110
